

TIDSKRIFTEN OPERA

INTERVJU

Natilda Sterby

FÖRESTÄLLNINGAR
FRÅN KARLSTAD TILL ROM

HÄNDELS THEODORA
PÅ DVD OCH CD

VI MINNS BJØRN SIMENSEN
EDITH MATHIS & TORBJØRN
LILLIEQVIST

no. 2 2025
pris 125 kr

763-2

*En opera på
nordsamiska*

OPERAN

Eatnama váibmu

JORDENS HJÄRTA

MUSIK *Britta Byström*
TEXT *Rawdna Carita Eira*
REGI *Elle Márjá Eira*

Urpremiär 15 november

OPERAN.SE

14

26

32

40

INNEHÅLL

10 SPELÅRET 2025/2026 Göteborgsoperan och Malmö Opera.

14 INTERVJU Sören Tranberg har intervjuat sopranen Matilda Sterby som nu gör både en nationell och en internationell sångkarriär. Nyligen var hon aktuell som Ellen Orford i Peter Grimes i Göteborg och fler stora roller är på gång.

ALLTID I OPERA

5 LEDARE

6 NOTISER

Omslag: Scen ur *Lucrezia Borgia*, Teatro dell'Opera di Roma. Foto: Fabrizio Sansoni.
// Matilda Sterby som *Fiordiligi* i *Così fan tutte*, Malmö Opera. Foto: Camilla Rehnstrand.
// Scen ur *Trollflöjten*, Folkoperan. Foto: Mats Bäcker. // Lars Cleveman och Karin Lovelius, Malmö Opera. Foto: Jonas Persson. // Johan Reuter i *Mästersångarna* i Nürnberg, Det Kongelige Teater, Köpenhamn. Foto: Miklos Szabo.

22 FÖRESTÄLLNINGAR Kulturhuset Stadsteatern och Folkoperan i Stockholm, Göteborgsoperan, Malmö Opera x 2, Wermland Opera, Det Kongelige Teater i Köpenhamn, Teatro alla Scala i Milano och Teatro dell'Opera i Rom.

52 IN MEMORIAM Bjørn Simensen, Edith Mathis, Paul Plishka, Elgar Howarth, Hans-Peter Lehmann, Gustav Asplund och Torbjörn Lillieqvist.

60 BOKNYTT Liselotte Asplund: *Livet i luckan – en sufflös berättar* och Hans Josefsson: *Operasångaren*.

64 NYTT PÅ DVD OCH CD Händel: *Theodora*

65 NYTT PÅ CD Massenet: *Hérodiade*

68 KALENDER

70 DIE SCHWEIGSAME FRAU

CHEFREDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE
Sören Tranberg

ADRESS
Tidskriften OPERA
Lindvallsplan 10
117 36 Stockholm
Tel 0709-67 58 63
st@tidskriftenopera.nu
www.tidskriftenopera.se

REDAKTION
Erik Graune, Sören Tranberg,
Loretto Villalobos och Claes Wahlin

SKRIBENTER OCH MEDARBETARE I NUMRET
Lennart Bromander, Göran Gademan,
Erik Graune, Hanna Höglund, Mia Rådström,
Sören Tranberg och Claes Wahlin

KORREKTUR
Hans L Beeck

STYRELSE
Carin Balfe Arbman (ordförande),
Michael Axelsson, Elisabeth Lax,
Clara Mårtensson, Sören Tranberg,
Elisabet Widlund Fornelius och
Charlotte Hellekant (suppleant)

PRENUMERATION
Flowy kundtjänst har nytt telefonnummer:
08-121 06 231 (öppettider: 8–18 vardagar)
Online kundtjänst: order.flowy.se/opera
Årsprenumeration: 575,- inkl. moms [5 nr]
Tvåårsprenumeration: 1075,- inkl. moms [10 nr]
Utlandsprenumeration: SEK 715 [5 nr] och
SEK 1200 [10 nr]. Porto tillkommer.
ISSN: 1651-3770

PROJEKTLEDNING
Falck & Co

ART DIRECTOR OCH GRAFISK FORMGIVNING
Ankki Jernelo

ANNONSER
Markus Wikström
Swarthing & Bergström Media
Birger Jarlsgatan 110
114 20 Stockholm
Tel 070-090 72 52
markus@sb-media.se
www.sb-media.se

**SVERIGES
TIDSKRIFT**

*Tidskriften OPERA erhåller bidrag från
Statens kulturråd och Anders Walls Stiftelse.*

NORDENS NYA DIGITALA SAMLINGSPLATS FÖR OPERA!

- Läs de senaste nyheterna och recensionerna – var med när det händer!
- Ha tillgång till allt, var och när du vill på mobil, padda och dator!
- Du får även OPERAs fullständiga arkiv från 2015 och framåt digitalt.

Som prenumerant skapar du lätt ett konto för att läsa!
Eller prenumerera digitalt för 39 kr i månaden!

Hemsidan är byggd av Staffan Liljas och designad av Falck & Co med stöd av Statens kulturråd.

Håll dig uppdaterad med vårt nyhetsbrev!
www.tidskriftenopera.se

ERBJUDANDE TILL NYA PRENUMERANTER

DIGITALT
39:-/MÅN

DIGITALT FÖR 39:-/MÅN

Det mest ekonomiska sättet att få tillgång till allt vi skriver om omedelbart när det är tillgängligt!

PRINT + DIGITALT

5 nr för 575:-

10 nummer för 1075:-

Beställ via vår hemsida:

www.tidskriftenopera.se/prenumerera

10 nr
1075:-

5 nr
575:-

Tidskriften OPERA startade 1978 och är Nordens enda specialtidning för opera. Vi utkommer med fem nummer per år och är ständigt uppdaterade på våra sociala medier. Vi speglar såväl aktualitet som historia, bredd och fördjupning.

Vem ska bevaka kulturen?

Den frågan är tyvärr relevant då alltfler tidningar väljer att lägga ner sin kulturbevakning. I en pressad tidningsmarknad med vikande annonsintäkter väljer flera tidningar att slimma eller helt skrota sin ursprungliga kulturbevakning. Östgöta Correspondenten, Hälsingetidningar och Dala-Demokraten har dragit in sina kulturredaktörstjänster. Nu senast meddelade Vestmanlands Läns Tidning att man gör samma sak. Här tar nu nöjesredaktionen över bevakningen. Det låter oroväckande och givetvis leder det till en sämre kulturbevakning.

Än värre är det i Norrbotten där inte någon av länets tidningar har någon kultureddaktion längre. Vem skriver till exempel om Norrbottensteaterns eller Piteå Kammaroperas verksamhet? Storstadspresen bevakar kanske i bästa fall sporadiskt. Nerdragningar av kulturjournalistiken främjar absolut inte demokratin.

Och demokratin är i dagsläget än mer hotad i ett betydligt mer globalt perspektiv. Se vad som nu händer i USA under **Donald Trumps** presidentskap. Här gäller inte armlängds avstånd till vare sig oberoende press eller kultur. Här styrs numera institutionerna genom presidentdekret. Tala om nermontering av demokratin.

Även i Sverige befinner vi oss i en absurd situation, där Sverigedemokraterna tycks vara det enda parti som förstår hur mycket kulturen faktiskt påverkar människorna. Partiet har på lokal nivå attackerat kulturen såväl i Norrköping som i Gävle, etc. I den senare stan vill SD att regionens konstsamling som är utplacerad i offentliga rum ska inventeras, så att man kan avgöra om verken gynnar det regionala kulturarvet. Gör de inte det ska den avyttras. Så tycker de styrande i Gävleborgs län (M, KD, SD och Sjukvårdspartiet).

Återväxten när det gäller scenkonstkritiker minskar också. Det ser man tydligt då dagspressen – inga tidningar nämnda – numera låter teaterkritiker recensera även operaföreställningar. Teaterkritikerna saknar musikalisk kompetens och det märks när man läser recensionerna. Deras musikaliska brister lyser igenom. Jag begär inte att en kritiker som jag själv ska ha sett arton *Lobengrin*-uppsättningar varav fem i Bayreuth. Men för att recensera operaföreställningar krävs både breda referenser och en genuin musikalisk förståelse och kompetens.

Vi letar febrilt efter nya kritiker och det har vi hittat i **Mia Rådström**, som i fortsättningen kommer att bevaka för OPERA från Göteborgshorisonten. Precis när dessa rader skrivs kom hennes recension av **Ingela Tägils** bok *Förbrukningsvaran – Kungliga aktriser 200 år före metoo* som vi lägger ut på nätet.

Jag vill rikta ett stort tack till de prenumeranter som nu har stöttat oss rent ekonomiskt, vilket innebär att den fortsatta utgivningen av vår tidskrift är säkrad. Vi har de senaste två åren fått sänkt produktionsstöd av Kulturrådet med 20%. Därför har vi beslutat att nr 3, alltså vårt nästa nummer, enbart kommer ut digitalt. I gengäld utlovar vi ett digert nummer i pappersform den 16 september.

Med tillönskan om god läsning!

SÖREN TRANBERG
Chefredaktör och ansvarig utgivare

NOTISER

1 Joachim Bäckström – årets Jussi Björling-stipendiat

Joachim Bäckström har hyllats för sina rolltolkningar av Siegmund i *Valkyrian* 2020 och som *Parsifal* 2024 på Kungliga Operan, titelrollen i *Don Carlos* på Theater Basel 2022 och Francis vid urpremiären på *Mytomania*, Göteborgsoperan 2023.

Han har fått Christina Nilsson-stipendiet 2007, Birgit Nilsson-stipendiet 2011, Jussi Björlingsällskapets pris 2012 och det tjeckiska Theatre Critic's Award 2022 för bästa manliga rollprestation som Peter Grimes i Brno. Nyligen var han aktuell som Peter Grimes på Göteborgsoperan. Tidigare under den här säsongen har han sjungit Don José i *Carmen* både på Kungliga Operan och Göteborgsoperan.

Jussi Björlings minnesfond förvaltas sedan 1970 av Stiftelsen Kungliga Teaterns Solister, som delar ut Jussi Björling-stipendiet till framstående sångare och musikprofiler. Sedan 2009 bidrar Anders Walls Stiftelse med stipendiesumman.

Stipendiet på 125 000 kronor överlämnas vid en galakonsert till Jussi Björlings minne på Confidencen, Ulriksdals slottsteater, den 18 maj, där Joachim Bäckström kommer att framträda tillsammans med flera sångare ur den svenska operaeliten.

2

2 Anders Walls Giresta-stipendium till sopran med fascination för röstens nyanser

Sopranen **Alva Olsson** (f. 2000) från Ekerö har tilldelats Anders Walls Giresta-stipendium 2025 på 125 000 kronor. Alva Olsson studerar för närvarande på kandidatprogrammet på SKH Opera i Stockholm. Framöver väntar bland annat en Mozartfestival i Würzburg, rollen som Zerlina i *Don Giovanni* vid Bergens Nasjonale Opera och i sommar Amor i *Poppeas kröning* i Vattnäs. Säsongen 2025/26 väntar praktik på Göteborgsoperan, där gör hon Papagena i *Trollflöjten*.

4

4 Camilla Tilling leder Birgit Nilsson Master Class i sommar

Camilla Tilling utbildade sig till sångpedagog men gjorde i stället en internationell sångkarriär. I sommar får hon som kursledare visa upp sina pedagogiska kunskaper och utbilda nästa generations sångare vid årets Birgit Nilsson Master Class på kulturhuset Ravinen i Norrviken.

Vid sin sida har hon pianisterna **Annika Bjelk** och **Jacob Lidåkra**. Nytt för i år är scenisk gestaltning under ledning av **Katarina Sörenson**. Fyradagarskursen avslutas med att eleverna får visa upp sina färdigheter vid en konsert på Ravinen. Alltsammans arrangeras i samarbete med Birgit Nilsson Sällskapet, Birgit Nilsson Stiftelsen och Birgit Nilsson Museum.

Sommarens Birgit Nilsson Festival (3–9 augusti) har utökats och vidareutvecklats jämfört med tidigare års Birgit Nilsson-dagar. Det blir drygt 20 arrangemang på olika spelplatser – förutom Master Class presenterar Birgit Nilssonmuseet en omfattande programverksamhet samt årets utställning på temat Hembygden, stipendieutdelning och konsert i Västra Karups kyrka. Festivalveckan avslutas med Verdis *Aida* vid en open air-konsert på Tennisstadion i Båstad.

Camilla Tilling kommer från Linköping. Hon utbildade sig först till sångpedagog i Örebro och sedan vid Operahögskolan i Göteborg samt Royal College of Music i London. Tilling inleder festivalveckan som gäst i programserien Musik & möten på Birgit Nilsson Museum. Den här säsongen har hon varit aktuell som Grevinnan i Kungliga Operans uppsättning av *Figaros bröllop*.

www.birgitnilsson.com

3

3 Anders Walls Confidencen-stipendium till sopran med smak för senromantik

Sopranen **Karin Blom** (f. 1996) från Hässelby har tilldelats Anders Walls Confidencen-stipendium 2025 på 125 000 kronor. Karin Blom tar till sommaren sin masterexamen i Wien, där hon studerat sedan 2019 för sångpedagogen Linda Watson. I sommar sjunger hon rollen som Madame X i Vadstena-Akademins uppsättning av Margareta Hallins opera *Den starkare* med text av August Strindberg.

5 Nicola Raab ny operachef i Darmstadt

Den tyska operaregissören **Nicola Raab** (f. 1972) har utsetts till konstnärlig chef för Staatstheater Darmstadt. Hon har varit en flitig regissör både på svenska och nordiska scener. Hennes stora genombrott kom med *Thaïs* på Göteborgsoperan 2010 med Malin Byström i huvudrollen. Den här uppsättningen spelades också i Valencia med Byström och Plácido Domingo samt på Finlands Nationalopera i Helsingfors och i Los Angeles. I Göteborg svarade hon också för Skandinavienpremiären på John Adams opera *A Flowering Tree* 2015.

På Malmö Opera har Raab regisserat Delibes *Lakmé* och på Drottningholms Slottsteater Händels *Ariodante*. Stor framgång hade hon med både Verdis *Otello* och Wagners *Lohengrin* på Det Kongelige Teater i Köpenhamn. För *Otello* erhöll hon Reumertpriset för Bästa regi. I Bergen har hon regisserat Bellinis *I Capuleti e i Montecchi*. Vid festspelen i Savonlinna har Raab satt upp *Boris Godunov*. Nästa säsong regisserar Nicola Raab *Jenůfa* på Göteborgsoperan.

Redan år 2007 gjorde hon sin USA-debut genom att sätta upp Berlioz' *Beatrice och Bénédicte* i Chicago. Och bland hennes remarkabla uppsättningar kan nämnas *La traviata* på Komische Oper i Berlin, *Rusalka* i Strasbourg, *Jenůfa* i Aten, *Elektra* och Zemlinskys *Der Zwerg* i Lissabon, Rossinis *Semiramis* vid Opéra national de Lorraine i Nancy och Verdis *Il corsaro* i Valencia. För sin uppsättning av George Benjamins *Written on Skin* i Bolzano belönades hon av italienska kritiker med Premio Abbiati för Bästa regi.

Det ska bli spännande att följa Nicola Raabs chefskap och vad som kommer att spelas i Darmstadt.

1. Joachim Bäckström. Foto: Emelie Kroon.
2. Alva Olsson. Foto: Anders Walls Stiftelse.
3. Karin Blom. Foto: Carolina Olaba.
4. Camilla Tilling. Foto: Carina Ekblom.
5. Nicola Raab. Foto: Mats Bäcker.

6 Opera på Skäret spelar Turandot i sommar

Två sångarlag alternerar i Puccinioperan. Titelrollen Turandot delas av den polska sopranen **Lucyna Jarzabek** och fransyskan **Léa Bianco Chinto**. Prins Calaf sjungs av den amerikanske tenoren **Errin Duane Brooks** och sydkoreanen **James Lee**. Liù gestaltas av den ukrainska sopranen **Kseniya Bakhritdinova-Kravchuk** och ungerskan **Lilla Horti**. Liùs far, Timur, görs av **Staffan Liljas**, som även gestaltar Mandarinen, och det gör även alternerande sydkoreanen **Youngkug Jin**. I trion Ping, Pang och Pong ses **Anton Eriksson**, **Alexander Grove** och **Hwapyeong Gwon**. Kejsarens lilla roll sjungs av svenskarna **Thomas Bärnin** och **Samuel Karlberg**.

Uppsättningen regisseras av italienaren **Lev Pugliese**. Den italienske dirigenten **Lorenzo Coladonato** leder Svenska Kammarorkestern. För scenografin svarar som vanligt **Sven Östberg**. Har Opera på Skäret någonsin anlitat någon annan scenograf? Kostymör är **Magdalena Stenbeck**. Schweiziskan **Stephanie Metzner** svarar för mask- och perukdesign, medan ljusdesignen görs av **Maria Ros**.

Turandot har dubbelpremiär den 26 och 27 juli. Därefter spelas uppsättning ytterligare elva gånger t.o.m. den 24 augusti.

7 Skånska Operan spelar Figaros bröllop i sommar

Skånska Operan genomför sin trettiofjärde sommarturné i år med att spela *Figaros bröllop*. Regissören **Ola Hörling**, som även svarar för den svenska översättningen, har flyttat handlingen till ett kryssningsfartyg i modern tid där kaptenen, likt greven, har makt över de andra karaktärernas liv. Denna isolerade miljö bidrar till intrigskapandet. För så länge man är på havet kan man ju inte lämna – för att man tycker illa om arbetsförhållandena eller för att komma undan lystna händer ...

Ny "hemmascen" blir Krapperups Musikhall utanför Höganäs, där man ger hela sex föreställningar. Skånska Operan lämnar Malmö, som alltid varit navet i verksamheten, eftersom spelplatsen Palladium försvinner och att det ekonomiska stödet från Malmö stad har upphört.

I den digra rollistan återfinns: **Ola Heinpalu** (Figaro), **Elin Eriksson** (Susanna), **Viktor Rydén** (rederiägare Almaviva), **Linnea Nordenback** (fru Almaviva), **Saga Fribyter** (Cherubin), **Lona Mohr Villadsen** (Marcellina), **Josef Gottlander** (Bartolo), **William Tarrach** (Antonio), **Daniel Ralphsson** (Don Basilio) och **Laura del Sol Orostica** (Barbarina).

Kapellmästare och musikalisk ansvarig är **Maria Ingemarsson Berg**. För scenografin svarar **Rigmor Grönwall**, medan **Fredrika Lilius** ansvarar för kostymdesignen. **Ludvig Uppman** gör ljusdesignen.

Man kommer att ge *Figaros bröllop* sammanlagt med 23 föreställningar i södra Sverige på nio orter. Premiär den 5 juli på Bäckaskogs slott och sedan turnerar uppsättningen till och med den 14 augusti.

Föreställningsdatum och spelplatser finns att hämta på Skånska Operans hemsida.

www.skanskaopera.nu

Dramatik, romantik, politik

Besök historien

Börja besöket på
Kungligaslotten.se

De
Kungliga
Slotten

Kungliga Slottet

TEXT: SÖREN TRANBERG

Göteborgsoperan inleder nästa säsong på Stora scenen med en ny premiär på Rossinis Askungen i David Radoks uppsättning, nu iscensatt av Mattias Ermedahl. Totalt blir det sju föreställningar t.o.m. 19 september.

Ann-Kristin Jones rolldebuterar som Angelina. Prinsen Don Ramiro sjungs av den skotske tenoren Liam Bonthronne. Åke Zetterström har avancerat till Don Magnifico, tidigare har han gestaltat Dandini som nu görs av Hannes Öberg. De intriganta styvsystrarna gestaltas av Mia Karlsson och Erika Tordérus. Vishetsläraren Alidoro görs av Kristoffer Töyrä. Italienaren Giancarlo Andretta dirigerar.

Säsongens andra reprispremiär blir Puccinis *La bohème* i Max Websters regi. Adam Frandsen sjunger Rodolfo, som Mimì alternerar Matilda Sterby med Ida Falk Winland. Sofie Asplund är Musetta, Orhan Yildiz Marcello, medan kumpanerna Colline och Schaunard gestaltas av Kristoffer Töyrä och Kristian Lindroos. Dirigentsysslan delas mellan den italiensk-danske maestron Giordano Bellincampi och Göteborgsoperans assisterande husdirigent polskan Martyna Szymczak. Puccinioperan får ny premiär den 6 september och spelas totalt 14 gånger fram till den 4 februari 2026.

Första premiären blir ett av romantikens portalverk inom operalitteraturen, Carl Maria von Webers *Friskyttan*. Verket har inte spelats sceniskt i Göteborg sedan 1928, då med Kirsten Flagstad som Agathe. På Göteborgsoperan rolldebuterar Matilda Sterby som Agathe. Bland övriga sångare i den digra rollistan återfinns Adam Frandsen (Max), Kerstin Avemo (Änchen) och Kristian Lindroos (Kaspar). Regissör är tyskan Philipp Rosendahl. Dirigent är sicilianaren Francesco Angelico, som är chefsdirigent vid operan i Kassel. *Friskyttan* spelas sju gånger mellan den 8 november och 4 december.

Säsongens andra operapremiär blir Mozarts *Trollflöjten* i regi av engelsmannen James Bonas. Här alternerar Tobias Westman och Viktor Johansson som Tamino. Övriga alterneringar är: Ida Falk

Winland/Mia Karlsson (Pamina), Sofie Asplund/Kerstin Avemo (Nattens drottning), Mats Almgren/Kristoffer Töyrä (Sarastro), Hannes Öberg/Kristian Lindroos (Papageno), Alva Olsson/Micaela Sjöstedt (Papagena), Daniel Ralphsson (Monostatos) och Åke Zetterström (Talaren). På dirigentpulten alternerar teaterns förste gästdirigent Aivis Greters och Martyna Szymczak. Mozartoperan spelas 13 gånger mellan den 13 december och 7 februari.

Säsongens sista operapremiär blir Leoš Janáček's *Jenůfa*. För regin svarar tyskan Nicola Raab, som nyligen har utsetts till operachef i Darmstadt. För Göteborgspubliken är hon känd för sin succéartade iscensättning av *Thaïs* 2010 med Malin Byström i titelrollen. Dirigent blir argentinarerna Alejo Pérez. De ledande rollerna i *Jenůfa* bärs upp av Julia Sporsén (Jenůfa), Adam Frandsen (Laca), Kjetil Støa (Števa), Katarina Karnéus (Kostelnička) och Ingrid Tobiasson som gör farmor Buryja. Det blir sju föreställningar mellan den 28 februari och 26 mars.

Säsongens musikal blir Claude-Michel Schönbergs *Miss Saigon*. Den här uppsättningen, i regi av Guy Unsworth, hade premiär på Folketeateret i Oslo 2023. Uppsättningen nominerades till norska teaterpriset Hedda i kategorin Bästa musikteaterföreställning. Musikalen tar oss med till Saigon under 1970-talets Vietnamkrig,

Ann-Kristin Jones som Askungen. Foto: Lennart Sjöberg

där vi får följa den vietnamesiska kvinnan Kim (**Feline Andersson**) och den amerikanske soldaten Chris (**Timothy Garnham**). Dirigerar gör den musikaliskt ansvarige **Joakim Hallin**, som delar dirigentuppgiften med **Christoffer Nobin** och **Martyna Szymczak**.
Spelperiod: 27 september till 28 mars.

Göteborgsoperans orkester bjuder på tre orkesterkonserter under säsongen (17/8, 16/11 och 29/3). Den 10 februari framträder sopranen **Matilda Sterby** och pianisten **Bernhard Greter** i romansserien *Grandi voci* på Stora scenen. Det blir romanser av Sibelius, Korngold och Richard Strauss samt arior av Dvořák och Tjajkovskij.

Den här säsongen på Göteborgsoperan blir något förkortad eftersom teatern kommer vara stängd under våren och sommaren 2026 för omfattande underhåll av både scentekniken och scenmaskineriet. 🎭

Jenůfa. Foto: Lennart Sjöberg/Muhammad Ali (retusch)

TEXT: SÖREN TRANBERG

Malmö Opera inleder operasäsongen med en turnéversion av Rossinioperan Askungen. Regissören, Erik Söderblom, vill skapa ett eget universum som har beröringspunkter med vår samtid. Med inspiration från commedia dell'arte gör han Askungen till en satirisk komedi om vår besatthet av skönhetsideal.

Josefine Andersson gestaltar Angelina (Askungen), Fredrik Hagerberg (Don Ramiro), Nils Gustén (Don Magnifico), Viktor Rydén (Dandini), Céline Dewrée (Clorinda), Karin Torbjörnsdóttir (Tisbe) och Johan Ulfsparré (Alidoro). Pianisten Annika Bjelk leder en tremannaorkester.

Askungen spelas både på Verkstan och på en Skäneturné. Spelperiod mellan den 20 september och 30 november. Uppsättningen är en samproduktion med Norrlandsoperan i Umeå.

Säsongen första operapremiär på Stora scenen blir *Lohengrin*, som nu spelas för första gången på Malmö Opera. Joachim Bäckström gör titelrollen. Sabina Bisholt sjunger Elsa. I övriga roller John Lundgren (Telramund), Martina Dike (Ortrud), Nicolai Elsberg (kung Heinrich) och Luthando Qave (Härroparen).

Patrik Ringborg dirigerar. Linus Fellbom svarar för scenografi och ljusdesign, medan Anna Ardelius ansvarar för kostym- och maskdesign. *Lohengrin* får premiär den 26 oktober och spelas till och med den 14 december.

Andra operapremiären blir Georges Bizets *Carmen*. Sångarlaget är ungt. Den portugisiska mezzosopranen Cláudia Ribas gör Carmen. Den kanadensiske tenoren Matthew White, som under hösten gjorde titelrollen i Verdis *Don Carlos* i Köpenhamn, gestaltar Don José. Barytonen Luthando Qave, som fick Svenska Dagbladets Operapris 2024, gör Escamillo. Den sydafrikanska sopranen Kelebogile Besong sjunger Micaëla.

För regin svarar tyskan Katharina Thoma. Hon inledde sin karriär som assistent åt Christof Loy och Keith Warner innan hon blev frilansande regissör. År 2009 regisserade hon Samuel Barbers opera *Vanessa* på Malmö Opera. Dirigent är Anna Skryleva. *Carmen* har premiär den 17 januari och spelas sedan fram till den 21 mars.

När det gäller musikal sätter Malmö Opera upp *Kander/Ebb-*musikalen *Chicago* i regi av Ronny Danielsson. I rollerna ses bland andra publikfavoriten Åsa Fång, nya stjärnskottet Leila Jung och operabarytonen Richard Hamrin. Premiär den 12 september. Sista föreställningen spelas den 4 januari 2026.

Säsongens andra musikalpremiär blir *Come from away*. Det är en hjärtskärande historia som utspelar sig i skuggan av 11 september-attackerna i New York 2001. För musiken svarar Irene Sankoff och David Hein för sångtexterna. Regissör är Sissela Kyle. I de ledande rollerna framträder Gunilla Backman, Sharon Dyall, Kerstin Hilldén och Åsa Fång. Kapellmästare är Johan Bergman. Spelperiod 27/2–7/6.

Malmö Operas orkester bjuder på fyra konsertprogram på Stora scenen (19 och 20/9, 31/10, 10/4 och 22/5).

Detta är ett axplock om vad som kommer att bjudas Malmöpubliken under nästa spelår. :||

www.malmoopera.se

Information om vad Kungliga Operan och Wermland Opera spelar nästa säsong finns på vår hemsida: www.tidskriftenopera.se

Chicago. Foto: Christoffer Lomfors

Carmen. Foto: Særún Norén

Lohengrin. Foto: Særún Norén

Matilda Sterby

INTERVJU: SÖREN TRANBERG

OPERAs Sören Tranberg intervjuade sopranen Matilda Sterby två dagar efter Peter Grimes-premiären i Göteborg. Under de senaste fem åren har hon gjort en snabb internationell karriär. I SVT:s Kulturnyheterna talade Camilla Lundberg om henne: ”Den verkliga sångsensationen är Matilda Sterby som fyller rollen som Ellen Orford med sin flödande klara och fylliga stämma – inte olikt en ung Renée Fleming. En stjärna!”

2

Har du något musikaliskt påbrå hemifrån?

– Nej. Det hela började när jag var tre och ett halvt år och hörde en melodi på radion och plötsligt började sjunga med. Min mamma kollade om det fanns någon barnkör i Årsta, där vi bodde. Det fanns en i Årsta kyrka och där fick jag börja när jag fyllt fyra år. Här kom jag att sjunga i hela 14 år. Vår körfröken var estetiskt inriktad och det ledde till att jag sökte in till Adolf Fredriks musikklasser. Där började jag i mellanstadiet. Det blev mycket körsång, ja, nästan varje dag. Dessutom sjöng jag utöver de två kvällarna i veckan i Adolf Fredriks flickkör: som är separat men hör till skolan och som flickor på Adolf Fredrik kan provsjunga till.

– Sedan rullade det på. Jag gick gymnasiet på Södra Latin och där blev det klassisk sång. Då tänkte jag tanken att det här kanske man kan ha som yrke.

Hur fortsatte du sedan din utbildningsväg?

– Sedan bar det av till musiklinjen på Ingesunds folkhögskola utanför Arvika – en underbar plats som gav mycket bränsle men även ro. Jag upplevde Ingesund som en kreativ miljö där vi hade mycket frihet och glädje i musicerandet. Där kunde vi utforska olika genrer i olika ensemblekonstellationer.

Sedan hamnade du i Oslo ...

– Jag kom in på den fyraåriga musikerutbildningen vid Norges Musikkhøgskole i Oslo. I 'andra avdelning', som det kallades på kandidatprogrammet kunde man välja inriktning på studierna. Jag längtade efter att få scenisk erfarenhet och sökte då över till Kunsthøgskolen i Oslo. Där gick jag sedan parallellt de sista två åren. Efter det gick jag vidare till kandidatprogrammet på Operahögskolan i Stockholm och blev examinerad 2019.

Vilka sångpedagoger har du arbetat med?

– Jag har inte haft så många. I Oslo hade jag Barbro Marklund som huvudlärare och under operautbildningen i Stockholm var det Robert Hyman. Med honom jobbar jag fortfarande och det fungerar väldigt bra, eftersom han inte bara känner min röst väl utan också mig som artist och privatperson. Paul Farrington är en annan pedagog som jag just fått kontakt med igen via Göteborgsoperan. Jag hoppas kunna fortsätta jobba mer med honom framöver. En annan som jag tycker mycket om att jobba med är Ulrich Stärk, som är en fantastisk pianist och coach.

När gjorde du din operadebut?

– Jag var ett av vampyrens offer i Heinrich Marschners opera *Vampyren*,

- Jag läser, skriver och kladdar mycket...

som spelades på Läckö slott sommaren 2018. Min egentliga operadebut och genombrott kom sommaren därpå när jag sjöng Grevinnan i *Figaros bröllop* där. Sommaren 2022 återvände jag och gjorde Amanda i Lars Johan Werles opera *Tintomara*. Det har varit en stor glädje att få arbeta och medverka på Läckö.

Därefter tog din karriär ordentlig fart ...

– Det blev både Mařenka i *Brudköpet* och Fiordiligi i *Così fan tutte*, den senare i en streamad version under coronapandemin, på Göteborgsoperan. Under säsongen 2022/23 hade jag årskontrakt med Badisches Staatstheater i Karlsruhe. Där gjorde jag Micaëla i *Carmen*, Mimì i *La bohème* och femte tjänarinnan i *Elektra*. Grevinnan har blivit något av min signaturroll och jag har även gjort rollen i Klagenfurt och Hannover. Förra säsongen sjöng jag Donna Anna i *Don Giovanni* på Malmö Opera och Magda i Puccinioperan *La rondine* på Volksoper i Wien. I höstas gjorde jag Micaëla i Göteborg och Fiordiligi i Malmö.

Och Göteborgspubliken kommer att få se dig mer de två närmsta säsongerna. Vad kommer du att sjunga då?

– Jag ska rolldebutera med Agathe i *Friskyttan*. Just nu studerar jag in rollen här med Martin Andersson. Det känns som en stor men rolig utmaning. Det blir även Mimì vid en reprispremiär. Säsongen därpå väntar ytterligare en stor roll och vad det är kan jag inte avslöja ännu.

Hur påverkade pandemin dig?

– Det var tufft. Det handlar mycket om ens yrkesidentitet, vem är jag? Det slet en del på självförtroendet. Jag var nog på rätt spår även under pandemin. Jag lyckades hålla i min dröm, hålla i gäng mitt instrument och vara redo när det äntligen lättade.

Hur studerar du in en ny roll?

– Det gäller att hitta rollen i kroppen och få den under huden. Jag lyssnar ofta på inspelningar, men just inför Ellen Orford försökte jag inte lyssna för mycket, för jag visste att det skulle bli en stor utmaning och jag ville verkligen göra rollen till min utan att bli för mycket påverkad av andra sångare.

– En del roller behöver ett års förberedelse. Jag lär mig generellt ganska snabbt, men vissa partier kräver längre tid än andra, ibland mer än ett års förberedelse.

– Jag läser, skriver och kladdar mycket, övar, övar och övar så att jag har ett hum, och går sedan in för att jobba med en pianist. Jag delar upp rollen i avsnitt och börjar ofta bakifrån.

Vilka dirigenter och regissörer har betytt mest för dig?

– Det är en svår fråga för jag har ju inte hunnit jobba med så många ännu. Jag skulle nog säga att jag tycker det är väldigt spännande att möta nya dirigenter och speciellt i sammanhang då jag är satt att sjunga roller som jag redan gjort tidigare.

– Två ganska unga men fantastiska dirigenter som jag fått möjlighet att arbeta med är Giulio Ciloni och Magnus Fryklund, i *Figaros bröllop* respektive *Così fan tutte*. Arbetet med dem båda var på olika sätt väldigt givande och det har hjälpt mig att upptäcka nya sidor av Mozarts musik.

– Alexander Joel är också en dirigent där jag tyckte arbetet var mycket utvecklande för mig som sångare när jag sjöng Magda i Puccinis *La rondine* med honom. Jag tycker ofta att slutresultatet blir som bäst när en dirigent har förmågan och modet att verkligen bjuda in oss sångare och där det finns en ömsesidig respekt i processen.

– När det gäller regissörer så är Lydia Steier och nu senast Netia Jones två namn som dyker upp direkt hos mig. Deras arbete med produktioner av *Figaros bröllop* respektive *Peter Grimes* tror jag att jag kommer att bära med mig länge. Netia Jones är en bra personinstruktör och hon har ett imponerande öga för detaljer och det var det som gjorde starkast intryck på mig. Hur nära hon kunde komma verket *Peter Grimes* och hur hon lyckades göra karaktärerna mänskliga. Och hennes förmåga att vara text och musik trogen, samtidigt som hon satte sin egen prägel på det hela. Hon checkar av och lämnar sedan över till utförarna.

– Utöver det måste jag nämna Brigitte Fassbaender som regisserade *Figaros bröllop* i Klagenfurt 2021. Det var en stor upplevelse att få arbeta nära och lära känna en sådan gigant inom operavärlden. Hon tog mig till sig och bjöd bland annat in mig ett par år senare att sjunga en recital vid hennes Eppaner Liedsommer i Sydtyrolen. Det stöd hon givit mig och de samtal om musik och opera jag fått möjlighet att ha med henne är guld värda.

Du har även en omfattande orkesterrepertoar och du sjunger gärna romanser. Är det något som du vill utveckla mer?

– Ja, absolut. Jag ser fram emot att under kommande säsong göra flera romanskonsorter på olika håll, bland annat med Matti Hirvonen som jag arbetat med ett par gånger tidigare. Det ska också bli väldigt roligt att få göra en konsert tillsammans med Bernhard Greter i Göteborgsoperans serie Grandi Voci under nästa säsong. Jag har inte sjungit konsertrepertoar och oratorier i samma utsträckning som opera, men några rekvier och orkesterkonsorter har det blivit. I fjol hade jag glädjen att få sjunga *Förklädd gud* med Kungliga filharmonikerna i Stockholms konserthus. Jag hoppas få möjlighet att utveckla den sidan av min repertoar mer framöver.

– Hans Gefors skrev tre sånger för mig under pandemin som sedan växte med ytterligare åtta och som sedan låg till grund för cd-skivan *Tunnelbanesånger* (Naxos). Märten Landström ackompanjerade och textförfattaren Malte Persson reciterade. Det jag framför allt tog med mig från det projektet var upplevelsen att få arbeta så nära en levande tonsättare och poet. Mitt första möte med Hans Gefors var redan under studietiden i Oslo. I ett projekt där sjöng jag en aria ur hans opera *Christina*.

– Redan på Ingesund gav jag romansaftnar med pianisten Per Olsson hos olika konsertföreningar och kyrkor runt om i Sverige: i Stockholmstrakten, i Norrland och Dalarna såväl som i Värmland. I Säffle kom en dam fram efter konserten och det visade sig vara sopranen Christina Gorne – som hade samma röstfack som jag – och hon bjöd hem mig. Av henne fick jag två kassar proppfyllda med hennes klaverutdrag, bland annat det till *Peter Grimes*. Det var en guldgruva. Sedan bytte vi adresser och började brevväxla. [Red. anm. Christina Gorne sjöng Ellen Orford i *Peter Grimes* på Stora Teatern i Göteborg 1979.]

Hur är det att sjunga på engelska som ni gjorde i Peter Grimes?

– Det är svårt att sjunga på engelska, det är inte det mest sångvänliga språket. Sedan ligger engelskan, som är mitt andraspråk, lite för nära. En av koristerna som är engelsman har varit vår språkcoach och han har varit mycket behjälplig.

Vari ligger skillnaderna mellan det svenska operalivet jämfört med det tysk-österrikiska?

– Skillnaden mellan Volksoper i Wien och Göteborgsoperan är inte så stor. I båda husen råder en varm atmosfär, även om det är mer humana arbetstider i Sverige. I Tyskland är det mer av hierarki, vilket ibland kan underlätta arbetsprocessen, men det är förstås en liten omställning för oss svenskar. Det är kortare repetitionsperioder och lite mer av fabrik. I Hannover var det lite ensamt för där var jag den enda gästen i produktionen. Att vara frilansartist är som att leva i kappsäck. Alltid en ny gästlägenhet var man än befinner sig.

Har du några önske- eller drömmroller?

– Önskerollerna är Tatjana i *Eugen Onegin*, Liù i *Turandot* och Donna Elvira i *Don Giovanni*. Det jag skulle kalla drömmroller längre fram är: Cio-Cio-San i *Madame Butterfly*, Tosca, Fältmarskalkinnan i *Rosenkavaljeren*, Desdemona i Verdis *Otello* och Sieglinde i *Valkyrian*.

Hur håller du dig i form?

– Jag tycker om att simma och träna yoga. När jag kommer till en ny stad brukar jag leta upp simhallen och garnbutiken omgående!

Du bor med din sambo tenoren Per Lindström i Malmö. Hur fungerar ett samboliv när ni ofta är engagerade på olika håll?

– Vi bor i Malmö sedan hösten 2023 och det är praktiskt med närheten till kontinenten. Vi har många vänner i Malmö. Det fungerar bra för att vi har förståelse för varandra rent yrkesmässigt och stöttar varandra. (Per var aktuell när intervjun gjordes på Norrlandsoperan i Umeå med *Älskarinnorna*.) Långa perioder är vi ifrån varandra men när vi ses gör vi det hundra procentigt. Ibland kan det kännas lite fint att längta. :||

3

4

FAKTARUTA:

Ålder: 34.

Bor: Malmö

Familjen: Sambo Per Lindström, föräldrar i Dalarna och tre bröder i Stockholm.

Jobbar som: Operasångare.

Priser: 1:a pris i Wilhelm Stenhammar International Music Competition 2024, finalist i Solistpriset 2024, 1:a pris i Schymberg Award 2022, 2:a pris Havets Röst 2021, Birgit Nilsson-stipendiat 2024 samt stipendier från Kungliga Musikaliska Akademien och Svenska Wagner-Sällskapet.

Aktuell: Ellen Orford i *Peter Grimes* på Göteborgsoperan och grevinnan Almaviva i *Figaros bröllop* på Volksoper Wien, premiär den 24 maj 2025.

Gör på fritiden: Pysslar, syr, stickar, målar, bygger ... Tar gärna en öl med kompisar och flyr till skog och mark för svamp- och bärplock.

1. Matilda Sterby. Foto: Harald Nilsson.

2. Leonardo Capalbo och Matilda Sterby i *La rondine*, Volksoper Wien, 2024. Foto: Barbara Pálffy.

3. Matilda Sterby som Ellen Orford i *Peter Grimes*, Göteborgsoperan, 2025. Foto: Lennart Sjöberg.

4. Adam Frandsen och Matilda Sterby i *Brudköpet*. Göteborgsoperan, 2022. Foto: Lennart Sjöberg.

ORPHEUS av G Ph Telemann 2-16 AUGUSTI
Premiärsamtal 30 JULI

EURIDICE, E DOVE SEI?
Konsert med bl a *Orfeuskantater*
Drottningholmsteaterns orkester och solister
17 AUGUSTI

ORFEUS – MYT OCH MUSIK
Föreläsning med klingande exempel
Andrés Locatelli och Marco Saccardin, sång och teorb
12 MAJ

ORFEUS RESA
Musik från sen medeltid *till renässans*
Zachary Wilder, tenor
Francesco Corti, Andrés Locatelli, Anna Danilevskaia
9, 11 AUGUSTI

EN SISTA BLICK
kostymutställning med Orfeustema
MAJ-SEPTEMBER

Drottningholms
Slottsteater
1766

www.dtm.se

POPPEAS KRÖNING

C MONTEVERDI

11, 13, 15, 17 OCH 19 JULI 2025

JULIA LINDGREN
GÖRAN ELIASSON
ANNA LARSSON
MAGNUS KARLBERG
AGNES AUER
KRISTOFFER TÖYRÄ
TOBIAS WESTMAN
ALVA OLSSON
KARIN MOBACKE
LOVISA HULEDAL
CAROLINA BENGTSDOTTER LJUNG
CLIFFORD LEWIS
HENRIK FROST
MARCUS BARTOLETTI

MUSIKALISK LEDNING, LUTA
JOHN MARTLING

REGI, ÖVERSÄTTNING, KONCEPT
ANNA LARSSON

SCENOGRAFI
ANNA LARSSON OCH GÖRAN ELIASSON

KOSTYMDESIGN
GABRIELLA WETTER BURMAN

LJUSDESIGN
JIMMY SVENSSON

ORKESTER
VATTNÄS BAROCKORKESTER

BILJETTER
WWW.KONSERTLADAN.COM

 www.konsertladan.com
VATTNÄS KONSERTLADA

Sopranen Malinda Sterby i Högskyrkistan 2014. Foto: Arne Hylckenberg

VILL DU BIDRA TILL FRAMTIDENS RÖSTER?

Det svenska musikundret uppstod inte ur ett vakuum. Kungl. Musikaliska Akademiens mål är att stärka musikens roll i samhället. Vi förvaltar inte bara donationer utan även återväxten av en ny generation musiker. Är du en av dem som vill möjliggöra detta?

Så kan Du bidra:

- Donation - valfri gåva, Bankgiro 5366-9586
- Bilda en stipendiefond eller stiftelse
- Testamente - Din gåva för framtidens musikliv
- Aktiegåva - låt Din utdelning öka med 43% i värde

Du kan göra stor skillnad. Hör gärna av Dig och berätta vad Du brinner för.

KUNGL. MUSIKALISKA
AKADEMIEN

www.musikaliskaakademien.se/stodmusiken
adm@musikaliskaakademien.se

BIRGIT NILSSON FESTIVAL BÅSTAD SWEDEN

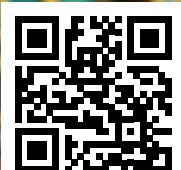
Aida - Christina Nilsson
Radamès - Martin Muehle
Amneris - Elizabeth DeShong
Amonasro - Fredrik Zetterström
Ramfis - Krysstof Bączyk
Farao - Henning von Schulman
En budbärare - Henrik Lagercrantz
En tempelsångerskas röst - Karolina Bengtsson
Dansare - Victor Lans, Matilde Boscaini, Elida Thorsen, Folke Högman,
Nellie Norrman, William Säfström, Anna Fransson, David De Ponte

Helsingborgs symfoniorkester & körer
Dirigent - Pier Giorgio Morandi
Koreograf - Joakim Stephenson
Scenisk instruktion - Staffan Valdemar Holm

9 augusti 2025 kl. 19.00
Open air-konsert, Tennisstadion Båstad

B.N
BIRGIT NILSSON STIFTELSEN

SKANNA QR-KODEN
FÖR BILJETTKÖP

Biljetter och mer information om festivalen och operan AIDA: birgitnilsson.com

Maja Rung och Simon Reithner

Scen ur Amadeus

Amadeus

KULTURHUSET STADSTEATERN, STOCKHOLM • RECENSENT: SÖREN TRANBERG • FOTO: SÖREN VILKS

Förgiftade Antonio Salieri tonsättarkollegan Wolfgang Amadeus Mozart? Nej, det finns inga belägg för det, även om Mozart själv under sin sista tid upplevde sig som förgiftad. Men myten sattes på pränt av bland andra Alexander Pusjkin, som några decennier efter Mozarts död skrev ett kort versdrama på det fantasieggande stoffet. Detta bildade senare underlag för Nikolaj Rimskij-Korsakovs enaktare Mozart och Salieri, som uruppfördes i Moskva 1898.

Den brittiske dramatikern **Peter Shaffer** spann vidare på giftmordsspåret i sin teatersuccé *Amadeus* (London 1979), liksom **Miloš Forman** i sin berömda filmversion (1983), där den delvis verklighetsbaserade, men kraftigt överdrivna konflikten mellan geniet Mozart och "medelmåttan" Salieri fick sin fantasifulle fördjupning.

Det senare har regissören **Sunil Munshi** och hans team tagit fasta på i sin version på Kulturhuset Stadsteatern. Trots pjästiteln är huvudpersonen Salieri. **Philip Zandén** äger scenen under den drygt tre timmar långa föreställningen. Det är genom Salieri som vi får ta del av medelmåttans hämnd på geniet genom berättande av hovintriger och klassförakt som gör Mozart utfattig och sjuk. Det är inte bara en konflikt mellan genialitet och medelmåttighet utan också en diskussion om hur vissa människor tror att religionen

kan vara handelsvara. Hovkompositören Salieri var en djupt troende person. Här kan man tala om en jakobsbrottning med sin Gud.

Själv upplevde jag Sverigepremiären 1981 på Stockholms stadsteater i **Göran O Erikssons** regi, vilket blev Philip Zandéns stora genombrott som skådespelare, då i rollen som Mozart. Succén var pyramidal och uppsättningen spelades under ett år bortåt hundra gånger. Även den här uppsättningen, som också spelas i Göran O Erikssons översättning, torde ha samma förutsättningar.

Zandén gestaltar Salieri med små åtbörder. Han älta sina tillkortakommanden frontalt ut mot oss i publiken. Nu är det inte bara en enmansshow, utan regissören Sunil Munshi bjuder på både högt och lågt, tragik och uppsluppen fars. Tillsammans med kostym-

Steve Kratz, Philip Zandén och Bengt C W Carlsson

Philip Zandén och Simon Reithner

designern **Bente Rolandsdotter** och medscenografen och ljussättaren **Linus Fellbom** har de tillsammans skapat ett kostymdrama i kombination med ett hotfullt skuggspel på de grafitgrå sidoväggarna. Scenrummet är närmast minimalistiskt med sittplatser bara längs sido- och fondväggen förutom musikkvintettens platser. Därtill en plåtformad fyrkant som bildar en himmel som lyser i iskallt blått eller i guldgult och ur den singlar en stor rigg ner i form av en gigantisk ljuskrona.

Iscensättningen lever på sin energifyllda intensitet parat med starka skådespelar- och sånginsatser. **Simon Reithners** Mozart framställs som lite infantil, inte den pubertala motpol som han brukar framställas som. Under spelets gång blir han alltmer desillusionerad, vilket leder till att han knappt kan komponera längre innan han går bort endast 36 år gammal. Att Mozart led av Tourettes syndrom är allmänt känt, här i form av tics och pruttumor. Det senare vittnar bland annat hans brev till systemen Nannerl om.

Maja Rung, som hustrun Constanze, har skinn på näsan när hon i en scen med Salieri vägrar honom en sexuell tjänst i utbyte mot att Mozart ska få en tjänst vid hovet. Salieri har två hovlakejer som spionerar och rapporterar om Mozarts förhåvanden, och här är både **Steve Kratz** och **Bengt C W Carlsson** obetalbara i all sin maliciösa fänighet. Humorn har stort utrymme, inte minst genom komikern **Per Anderssons** fjantige kejsare Josef som får ta stor plats för trams och gags.

Musiken har stor betydelse, allt från Mozarts *Requiem* till de tre operasångarna **Peter Kajlingers**, **Sanna Gibbs** och **Katija Dragojevic**

insatser som integreras fint i spelet. Gibbs gestaltar Catarina Cavallieri, som var Salieris elev och inte minst den första Konstanze i Mozarts sångspel *Enleveringen ur seraljen*. Sångarna bjöd på mycket, bland annat på avsnitt ur *Figaros bröllop*, *Don Giovanni* och inte minst tersetten "Soave sia il vento" ur *Così fan tutte*.

Ta del av denna ur alla aspekter mycket sevärda och musikaliska uppsättning. Premiärpublikens respons var öronbedövande. 🎭

SHAFFER: AMADEUS

Premiär 7 februari 2025.

Regi: Sunil Munshi

Scenografi: Sunil Munshi och Linus Fellbom

Kostym: Bente Rolandsdotter

Ljus: Linus Fellbom

Ljud: Daniel Rejmer

Koreografi: Catharina Wahlberg

Mask: Katrin Wahlberg

Musikalisk ansvarig, musik och arrangemang: Eric Skarby

Medverkande: Simon Reithner, Philip Zandén, Maja Rung, Per Andersson, Steve Kratz, Bengt C W Carlsson, Peter Kajlinger, Sanna Gibbs, Katija Dragojevic, Robert Fux, Lisette T. Pagler, m.fl.

Musiker: Oscar Michaelsson (kapellmästare och klaviatur), Alva Press (violin), Emma Beskow (cello), Hannah Thörnell Wettermark (tvärflöjt), Elia Willert (klarinet).

www.kulturhusetstadsteatern.se

Amadeus spelas t.o.m. 25 maj 2025.

Simon Reithner och Per Andersson

Kari Koskinen, Lovisa Huledal, Anton Lundqvist och Karin Moberg

Trollflöjten

FOLKOPERAN • RECENSENT: CLAES WAHLIN • FOTO: MATS BÄCKER

Trollflöjten räknas som det sista men samtidigt främsta sångspelet på tyskspråkig mark. Detta kan det vara värt att påminna om eftersom Folkoperans programhäfte är ovanligt faktatunt. Operan (liksom teatern) kom sent till de tyskspråkiga områdena, hovpubliken var förförd av den italienska operan. Berömd är Preussens Fredrik II:s replik att han hellre hörde en häst gnägga en aria än tåla en tysk primadonna i sitt operahus.

I stället var det varianter med den populära figuren Hanswurst som dominerade, lustspel med ett fast typgalleri av liknande slag som i commedia dell'arte. I mitten av 1700-talet kommer vad som anses sångspelets fader, Johann Adam Hillers *Der Teufel ist los* (Djävulen är lös), ett verk som är en variant på en engelsk balladopera.

Med Mozart ändras naturligtvis synen på tyskspråkig opera (den gryende nationalismen bidrar) och man kan så här i efterhand finna det märkligt att Mozart återvänder till en döende tradition, även om han slår gyllene spikar i dess kista. Liksom med *Don Giovanni* fanns kanske ett intresse att kritisera traditionen, att vända ut och in på den, och i fallet *Trollflöjten* införa ett allvar i sångspelsgenren.

Det finns en rad källor till verket, Egyptens mysterier var à la mode: på scenen med Rameaus *Les Fêtes de l'Hymen et de l'Amour* eller von Geblers *Thamos, König in Ägypten*. Den senare bidrog Mozart med musik till. I litteraturen: Jean Terrassons (fiktiva) *Séthos, Histoire ou vie tirée des monuments, anecdotes de l'ancienne Égypte* från 1731 som fick

flera tyska översättningar. Innehållet var hämtat ur anekdoter från det gamla Egypten och det finns åtskilliga språkliga likheter mellan Schikaneders libretto och den tyske översättaren Matthias Claudius översättning. Viktig var också essän *Über die Mysterien der Ägyptier* av Ignaz von Born. Därtill finns sagor om trollflöjter, och Papageno var heller ingen ny uppfinning utan återfinns långt tillbaka i tiden.

Denna ganska omfattande materialsamling brukar på skilda vis rymmas eller klämmas in i uppsättningar av *Trollflöjten*. Så icke på Folkoperan. **Stéphane Braunschweigs** regi är lätt och elegant, han har helt enkelt avförtrollat *Trollflöjten* genom att avstå från vad som ofta är brukligt. Vi slipper egyptiska dräkter och symboler eller frimurartecken. **Alf Henriksons** slitstarka översättning får stå, även de misogynna och rasistiska raderna låter publiken förstå vad som faktiskt hördes i **Emanuel Schikaneders** originaltext vid premiären 1791.

En gigantisk fågelbur är vad som står på Folkoperans scen. Den sträcker sig ända upp i scentaket och under uvertyren flaxar några vita, animerade

Karin Mobacke, Kari Koskinen, Endre Aaberge Dahl och Lovisa Huledal

fågelsiluetter uppe under dess tak. De vill flyga fritt, precis som Tamino och Papageno, medan Nattens drottning vill hålla dem fångna och – som bekant – förgäves försöka undanröja Sarastro och hans kloka anhang.

Fågelburen kan vecklas ut i hela sin bredd och bli en projektionsyta för sångspelets olika scener: loja lejon framlockade av Taminos trollflöjt, Papageno och Papagenas många barn i duettens drömda framtid eller prövningarna genom eld och vatten. Det är en scenografi som är både lätt och storslagen.

Kostymerna är enkla, i svart eller vitt som i ont eller gott hos de bärande rollerna, Papagenos och Papagenas fjäderdräktsliknande trashögar signalerar en mindre rigid syn på livet och ska nog uppfattas som en leende kritik av verkets traditionella teman. För det är knappast Sarastro eller Nattens drottning som har den egentliga makten i denna uppsättning, utan musiken: trollflöjten och Papagenos klockspel övertrumfar all mänsklig maktsträvan.

Lätt är även anslaget i den synnerligen reducerade orkestern (12), men inte sällan med kammareleganta inslag, även om det emellanåt blir en smula grovt. Den täta, luftiga orkesterklang som större orkestrar kan frambringa blir här inte möjlig, heller inte de mer, visserligen få, hög-dramatiska momenten.

Vokalt är det en smula ojämnt, vilket inte minst beror på att både Papagenos och Monostatos roller görs av skådespelare. **Anton Lundqvist** Papageno sjunger hyggligt, men redan i slutet av premiärkvällen hörs ansträngningen. Fast sceniskt är han storartad, en charmör med exakt tajming som han gärna borde ha lärt ut till andra i ensemblen.

Johan Schinklers mäktiga bas ger Sarastro auktoritet med goda intentioner, och **Karolina Andersson** drillar högt, säkert och tätt som Nattens drottning. **Endre Aaberge Dahls** Tamino, en av Folkoperans talangprogram, har en fin röst som lovar gott; det sceniska kan förhoppningsvis med tiden bli lite säkrare. De tre damerna, **Karin Mobacke**, **Lovisa Huledal** och **Kari Koskinen**, är både sceniskt och vokalt säkra. Det samma kan sägas om **Clarice Granados** Pamina, en varm och bärkraftig sopran som i god mening kan kontrasteras mot **Minna Tägils** kvicka Papagena, en sopran med både lek och spänst i detta verk som tycks motstå tidens tänder som få. **||**

MOZART: TROLLFLÖJTEN

Premiär 19 februari 2025.

Dirigent: Henrik Schaefer

Regi: Stéphane Braunschweig

Scenografi: Stéphane Braunschweig i samarbete med Alexandre de Dardel

Kostymdesign: Thibault Vancraenenbroeck

Ljusdesign: Marion Hewlett

Videodesign: Anders Ekman, Natanael Severin

Mask och peruk: Theresia Frisk

Dramaturg: Tuvalisa Rangström

Solister: Endre Aaberge Dahl, Anton Lundqvist, Clarice Granado, Karolina Andersson, Johan Schinkler, Karin Mobacke, Lovisa Huledal, Kari Koskinen, Josef Törner, Minna Tägil, Joakim C. Larsson, m.fl.

www.folkoperan.se

Trollflöjten har nypremiär på Uppsala stadsteater 2 maj och spelas sedan t.o.m. 30 maj 2025.

Karolina Andersson och Clarice Granado

PETER GRIMES

GÖTEBORGSOPERAN • RECENSENT: HANNA HÖGLUND • FOTO: LENNART SJÖBERG

Visst är det svårt att bli glad av Benjamin Brittens Peter Grimes. Huvudpersonen kommer att dö drunksningsdöden, byborna i The Borough är dränkta i sin egen dubbelmoral och fortsätter som om inget hänt. Två barn kommer att dö och Ellen Orford finner aldrig kärleken.

Men med rätt sångare, regi och dirigent får man ändå passera odödliga operahistoriska ögonblick på vägen som gör det värt det: Grimes aria "Now the Great Bear and Pleiades" på sitt eviga E som lyfter operan till utomjordiskt vacker nivå. Vansinnesscenen i slutet. Orkestermellanspelen "Four Sea Interludes" som bringar hela Nordsjön till liv. Och icke att föglömma pubägaren Auntie (**Katarina Karnéus** i en pärla till roll) och hennes semiprostituerade nieces (**Sofie Asplund** och **Mia Karlsson**). Ja, man älskar dessa bybor lika mycket som man hatar dem och tycker att man känner dem, varenda en. Detta är en sällsynt inklämmande opera om mänsklig ruttenhet.

Så förlåt mig för att jag tar denna föreställning och de val som det konstnärliga teamet gjort personligt.

Jag ser den andra föreställningen efter premiären och kanske är det en dålig dag för ensemblen. **Mats Almgren** är indisponerad och mimar Swallows roll på scenen medan **Martin Andersson** sjunger stämman bakom ett notställ. Sådant kan skaka om de bästa.

Men också orkestern gör ett obekvämt antal felspel och dirigenten **Christoph Gedschold** slår snabba orkesterpassager så kvickt att Brittens snygga partiturdetaljer ofta går helt förlorade. Han verkar helt enkelt inte ens ge musikerna möjligheten att hänga med. Och det ger hela samspelet mellan solister, kör och orkester en känsla av instabilitet. Det låter svårt.

Jag undrar hur Göteborgsoperan tänkt när de valt en dirigent som förvisso gjort Britten förut men i programbladet uttalat säger att hans relation till tonsättaren inte är lika djupgående som till vissa andra kompositörer, att "hans musik framförs inte lika ofta som exempelvis Verdis, så det är svårt att odla relationen".

Man kan tycka att de hade kunnat hitta någon annan som faktiskt har odlat den? Flera alternativ finns ju på nära håll. Till exempel Simon Crawford-Phillips, som hela tiden hittade nya musikaliska bottnar i Brittens *En midsommarnattsdröm* när han gjorde den på Kungliga Operan 2023.

Jag misstänker också att felet ligger hos regissören **Netia Jones** när **Matilda Sterbys** Ellen Orford låter fantastiskt medan hennes röst är helt frikopplad från karaktären vi ser på scen. Denna Ellen stannar vid en karikatyr. En kärlekskrank kvinna, lite barnslig vars agens är oklar när hon egentligen är en av operans motorer. Sista scenen med Peter när han lämnar henne och hon fryser till i luften känns rent infantiliserande. Ellen förtjänar bättre!

Joachim Bäckströms Peter Grimes lider också av en känsla av statiskhet. Visst sjunger han stiltigt, förutom i en scen där rösten träffar snett. Men ett problem med tolkningen är att här inte finns några oklarheter. Netia Jones mål med uppsättningen har varit att göra den lika obestämd och mångbottnad som den alltid har varit.

Joachim Bäckström och Åke Zetterström

Men det finns inget obestämt över Peter i den här uppsättningen. Ingen utveckling, sårbarhet, inte ens en möjlighet att det här skulle kunna sluta annorlunda, vilket man som publik ibland behöver få hoppas på. Peter Grimes är våldsam, punkt. Mot äldre, mot Ellen, mot sina lärpojkar.

Många på scenen kommer att halta efter att ha träffat honom här. För Netia Jones som regissör upprepar sig gärna. Idéer som är jättebra en gång gör hon om och om igen. Blodet på förklädena i fiskfabriken i första akten må vara en subtil hint om blod på allas händer, men när Peter i slutet doppar sina fingrar i en tunna med rödfärg, då hamrar man in symboliken. Mest känd är Jones för att jobba med videoprojektioner tillsammans med studion Lightmap.

I hennes *En midsommarnattsdröm* på Aldeburgh Festival för några år sedan projicerades så många darrande boklöv tills man kände: inte mer nu, tack. I *Peter Grimes* är projektionerna svartvita havsvågor i ständig rörelse, suddiga västkustmiljöer, industriella lyftkranar, fiskar och fångstnät som överlagras och glider över i varandra. Första gången vi ser ett drunknat barn bland dessa nästan abstrakta bilder är det som ett knytnävsslag i magen. Äntligen någon som vill synliggöra de stumma barnen i operan! Speciellt starkt är det när hon klipper barnkroppens rörelse i vattnet i takt till Brittens musik.

Men gång nummer fyra och fem har man blivit blasé.

Och då har jag inte ens pratat om midsommarscenen där projicerade vågor byts ut mot eldsflammar och The Borough går ur huse på satanistfest. Varför var det viktigt?

På Kungliga Operan 2013 förlade Johanna Garpe *Peter Grimes* i svensk 1940-talsmiljö och lät Grimes lärling spelas av en ung vuxen med Downs syndrom. Här har man förlagt Grimes by till stålgrå nutid, vilket logiskt och estetiskt gifter sig skrämmande väl när Hobson (en lysande läskig **Kristian Lindroos**) och hans gäng plockar fram järnrören och **Hannes Öberg** spelar tatuerad knarklangare i mjukisbrallor. Men hur förklarar man sådant som att Grimes nye lille lärling (**Gustaf Sporsén**) kommer från ett "work house" i dagens samhälle?

Ni får förlåta mig, men det är inte bara Ellen som förtjänar bättre, det gör också Britten. :||

BRITTEN: PETER GRIMES

Premiär 8 mars, besökt föreställning 12 mars 2025.

Dirigent: Christoph Gedschold

Regi: Netia Jones

Scenografi, kostym- och videodesign: Netia Jones och Lightmap

Ljusdesign: Ellen Ruge

Kormästare: Martin Andersson

Solister: Joachim Bäckström, Matilda Sterby, Åke Zetterström, Katarina Karnéus, Sofie Asplund, Mia Karlsson, Daniel Ralphsson, Mats Almgren (sceniskt)/Martin Andersson (sång), Katarina Giotas, Tobias Westman, Hannes Öberg, Kristian Lindroos.

www.opera.se

Salome

MALMÖ OPERA • RECENSENT: LENNART BROMANDER • FOTO: JONAS PERSSON

Den nya uppsättningen av Richard Strauss Salome på Malmö Opera var tänkt att byggas runt Cornelia Beskow i titelrollen. Nu blev hon på ett tidigt stadium sjukskriven, och man letade i stället upp en Salome från South Dakota, som tidigare gjort rollen i Houston, Laura Wilde. Hon framstår inledningsvis som en oskuldsfull tonårsflicka just i färd med att upptäcka sin sexualitet. Inte så mycket femme fatale. Salome blir ju alltmer besatt av sex och makt, men Wildes oskuldsfulla utstrålning håller i sig. Hon äger inte heller någon mer fulminant Salome-stämman. Den är dessutom ganska operoslig. Men hon sjunger oklanderligt snyggt och håller fint ihop sin Salome både sceniskt och vokalt.

Regissören **Eirik Stubø** och scenografen **Magdalena Åberg** står för en närmast brutalistisk scenversion av detta ikoniskt dekadent-expressionistiska drama. Scengolvet är täckt av vad som ser ut som svart aska, scenbygget består enbart av en jättelik strålkastarramp, som täcker fonden (112 strålkastare räknar jag till). Under Salomes dans snurrar den gigantiska rampen runt på vridscenen, medan Herodes, Salome och ett antal expressiva figuranter rör sig runt och genom den. Det fungerar absolut som ett originellt och verkningsfullt sätt att gestalta Salomes dans, så svår att få i korrespondens med den hetsande färgprakten i orkesterdiket.

Den stora Malmöscenen kan lätt ge ett ödsligt intryck och gör så inledningsvis även här med en så spartansk scenbild. Sedan Herodes inträtt i handlingen tänker man dock inte mer på den saken. Då tättnar koncentrationen märkbart, vilket hänger mycket, för att inte säga helt och hållet, samman med **Lars Clevemans** Herodes. Cleveman dominerar scenen så fort han visar sig, hans tenor känns fortfarande fräsch och spänstig, och han gestaltar den liderlige tetrarken med neurotisk intensitet. Lars Clevemans Herodes är säkert det jag kommer att minnas bäst från den här föreställningen.

Kostas Smoriginas Jochanaan sjunger med kraft och klarhet men hans karisma är rätt begränsad. Bland mindre roller är **Conny Thimander**, Narraboth, och **Karin Lovelius**, Herodias, båda alldeles utmärkta.

Den stora dramatiken äger främst rum i orkesterdiket. **Patrik Ringborg** har gjort *Salome* många gånger tidigare och behärskar partituret in i detalj. Han låter orkestern ofta spela närmast kammarmusikaliskt utmejslat och lyckas göra orkesterstämman laddad och expressiv samtidigt som den aldrig täcker sångarna. En svår uppgift med en Salome med så pass vek röst som Wildes, men Ringborg lyckas, och orkestern verkar älska att spela Strauss. Ringborg passar också på att ta ut svängarna, när chans ges. :||

STRAUSS: SALOME

Premiär 8 februari 2025.

Dirigent: Patrik Ringborg

Regi: Eirik Stubø

Scenografi, kostym- och maskdesign: Magdalena Åberg

Ljusdesign: Ellen Ruge

Koreografi: Örjan Andersson

Solister: Laura Wilde, Lars Cleveman, Karin Lovelius, Kostas Smoriginas, Conny Thimander, Mathilda Bryngelsson, m.fl.

www.malmoopera.se

La BOHÈME

MALMÖ OPERA • RECENSENT: LENNART BROMANDER • FOTO: EMMALISA PAULY

Den nya uppsättningen i Malmö av Giacomo Puccinis La bohème utspelar sig i 1960-talets New York.

Momus har blivit The Factory inklusive en porträttlik Andy Warhol.

Han har prytt sin festlokal med metallglänsande ballonger och blir mäkta upprörd när Musetta gör slut på den ena efter den andra av ballongerna under sin återerövring av Marcello i andra akten. Det är inte första gången jag ser Andy Warhols The Factory på operascenen. I David Aldens version av Don Giovanni fick Warhol själv agera förförare, men här är han bara en stum bifigur. La bohème har ofta flyttats runt till olika tider och olika platser, och det går ofta bra för sig, även om det sällan blir till fördel att helt avstå från den visserligen romantiserade men ack så attraktiva Parisatmosfären.

Scen ur *La bohème*

Regissören **Rodula Gaitanou** och scenografen **Cordelia Chisholm** har heller inte utvunnit så många poänger av flytten till ett modernare USA – det skapas också Manhattanstämning via storstadssorl i högtalarna. Den bittert sorgliga historien om den lungsjuka Mimì och hennes korta kärlekslycka med den något omogne poeten Rodolfo är sig lik var man än sätter den. Gaitanou berättar omsorgsfullt utan att som annars så ofta görs slarva med detaljerna. Puccini har ju skrivit in så mycket av regin i själva partituret.

Hela scenen domineras av ett hyreshus av tegel i New York som öppnar sig för att på andra våningen i akt ett och fyra visa bohemernas torftiga boning och i akterna två och tre The Factory, där Marcello och Musetta fått jobb i akt tre. Det ageras också framför tegelmuren, där det ibland blir väl trångt. Framför ridån i pauserna mellan akt 1 och 2 respektive 3 och 4 har också fogats in en figur som i programmet kallas ”Jim Cupid”, som med hjälp av tre figuranter larvar sig i dålig barnteaterstil. Hade ingen kunnat avstyra det fäneriet?

Rysk-danska **Yana Kleyn**, som ju också sjungit mycket i Sverige, är jag inledningsvis litet tveksam inför, men hennes sopran blommar ut betydligt i tredje akten. Och hon bottnar på ett helt annat sätt i sin livskris än i sina koketta kärleksförklaringar. Som motspelare har hon den koreanske tenoren **Konu Kims** emotionellt utlevande Rodolfo. Han har en spänstig tenor men spelar över en del både vokalt och sceniskt. **Kseniia Proshina** gjorde Julia i Gounods *Romeo och Julia* i Malmö häromåret och övertygade då starkt. Hon gör så också som en vokalt helt briljant Musetta, och här är hennes överspel i andra akten helt avsiktligt och på sin plats.

Richard Hamrin som Marcello uppvisar en trygg säker baryton, och **Jonah Spungin** bidrar också väl i bohemgänget som Schaunard. Ensemblens andre korean **Kihwan Sim** som Colline sjunger sin lilla vackra avskedsvisa till den gamla överrocken med varm, mjuk basklang.

Dirigenten **Alexander Joel** levererar en strikt avsentimentaliserad tolkning. Litet torrt blir det. *La bohème* behöver inte bli sentimental i dålig mening för att man låter sentimentet ta den stora plats det ändå förtjänar i denna känslomättade opera. ❏

LA BOHÈME

Premiär 15 mars 2025.

Dirigent: Alexander Joel

Scenografi: Cordelia Chisholm

Regi: Rodula Gaitanou

Ljusdesign: D.M. Wood

Koreografi: Lea Anderson

Videodesign: Dick Straker

Solister: Konu Kim, Yana Kleyn, Richard Hamrin, Kseniia Proshina, Jonah Spungin, Kihwan Sim, Nils Gustén, Bengt Krantz, m.fl.

www.malmoopera.se

La bohème spelas t.o.m. 1 juni 2025.

Eugen Onegin

WERMLAND OPERA • RECENSENT: SÖREN TRANBERG • FOTO: MATS BÄCKER

Wermland Opera i Karlstad spelar för första gången Pjotr Tjajkovskijs mästerverk Eugen Onegin och det gör man med stor framgång. Uppsättningen är sober och handlingen är förflyttad från ryskt tidigt 1800-tal till lite diffust 1960-tal. Teamet med regissören Stina Ancker i spetsen har tajtat till förloppet, där varje akt har fått sin egen rubrik: skördetid, midvinter och islossning.

Scenografen **Kajsa Larssons** stående scenbild, som har stor scenisk djupverkan, är flexibel under operans alla sju bilder. De snabba korta scenbytena gör att kontinuiteten hålls uppe. Här är det bara en paus efter första akten och en kort sittpaus inför slutakten. Jag minns med fasa Kungliga Operans uppsättning 1982 med en åbakig scenografi som slog sönder intensiteten i spelet.

Redan i inledningsscenen sätts tonen an, inte minst skillnaden mellan de båda systrarna Tatjanas och Olgas temperament. **Sabina Bisholts** Tatjana är en förläst dagdrömmare, medan **Rebecca Fjällsby** med sin täta mezzo gör en levnadsglad lillasyster. Rena lyxen är **AnnLouice Lögdlands** pregnanta rollporträtt som deras mor Larina. Och här hör man för en gångs skull sången även i balscenen, här i **Lasse Zilliacus** översättning, vilket man ibland inte gör med indifferenta mezzosopraner. Väcklingande **Ingrid Tobiassons** godmodiga och lite glömska amma Filipjevna har precis lagt in nyskördad frukt

i glasburkar som Larina etiketterar – tydligen hennes enda insats i hushållsarbetet.

I första aktens tre scener spelar en rejäl parksoffa en betydande roll som sedan tack och lov försvinner. Soffan fungerar som Tatjanas bädd och det är här som hon sjunger sin brevsken, som tyvärr är det enda som regimässigt känns för tamt i den här uppsättningen. Jag saknar en starkare åtrå när hon skriver sitt uppriktiga kärleksbrev till Onegin. Jag har under drygt 40 år sett ett tiotal uppsättningar av verket, senast för fem år sedan i Oslo i Christof Loys regi. Denna fullkomligt dröp av både åtrå och ett kättjefullt agerande från Tatjanas sida.

Den vokala nivån i Karlstad imponerar och det är framför allt de manliga sångarnas kväll. **Anton Ljungqvists** Onegin är en narcissistisk streber som ständigt tråkas ut av andra människors leverne. Ungefär

Scen ur Eugen Onegin

som en brat från Stureplan som råkar hamna ute på bondvischan. För detta krävs en sångare som har både karisma och ett röstligt bett och det har verkligen Ljungqvist. Jag har aldrig hört honom i bättre vokal form.

Joel Annmos Lenskij gör en svartsjuk hetsporre. Annmo har gjort rollen tidigare i Kungliga Operans senaste uppsättning, men det är först här som hans tenor blommar ut med stor glans i rösten. Den norske basen **Trond Gudevold** gör en ovanligt sonor furst Gremin. Även de mindre rollerna är välbesatta, inte minst med tenoren och praktikanten **Arvid Emilsson**, som går första året på Högskolan för scen och musik i Göteborg och som gör en rolig krumelur av Monsieur Triquet. Här bryter han på lite skojfrisk franska och varför han inte fick sjunga hela sin kuplett på franska som brukligt förstår jag inte.

Det är först i slutscenen som Tatjana har genomgått metamorfosen från att ha varit en lantlolla i Onegins ögon till att nu ha förvandlats till högre societetsdam och det återspeglas klart i Sabina Bisholts gestalt. Aktens inledande polonäs var läckert koreograferad för de välklingande koristerna av **Håkan Mayer**. Slutscenen är gastkramande mellan Ljungqvist och Bisholt, där han förgås av sin omöjliga förblindade kärlek till Tatjana. Bisholt har nu också den vokala bredden som krävs för den dramatiska slutscenen.

Från och med den här säsongen inleder **Roland Kluttig** sitt treåriga förordnande som gästdirigent och konstnärlig rådgivare på Wermland Opera, vilket redan har satt stort avtryck. Han får fram allt från det skiraste stråket till en tät dramatisk intensitet i orkesterspelet. Ibland känns stråket lite väl tunt i den underdimensionerade orkestern, men det märks inte i de mer intensiva scenerna. Det ska bli spännande att följa Kluttigs kommande uppgifter i Karlstad. ■■

Joel Annmo

TJAJKOVSKIJ: EUGEN ONEGIN

Premiär 22 februari 2025.

Dirigent: Roland Kluttig

Regi: Stina Ancker

Scenografi och kostymdesign: Kajsa Larsson

Ljusdesign: Tobias Hallgren

Koreografi: Håkan Mayer

Mask- och perukdesign: Elisabeth Näsman

Kormästare: Bo Ericsson

Solister: Anton Ljungqvist, Sabina Bisholt, Rebecca Fjällsby, Joel Annmo, Trond Gudevold, AnnLouice Lögdlund, Ingrid Tobiasson, Erik Arnelöf, Fredrik Helgesson, Arvid Emilsson.

www.wermlandopera.com

Magnus Vigilius och Jacob Skov Andersen

Mästersångarna i Nürnberg

DET KONGELIGE TEATER, KÖPENHAMN • RECENSENT: LENNART BROMANDER • FOTO: MIKLOS SZABO

I intervjuer brukar operaregissörer ofta försäkra att de naturligtvis utgår från musiken i första hand. Sedan visar det sig lika ofta att det kan vara så och så med den saken. Laurent Pelly hör sedan flera år till det mest välrenommerade gardet av internationellt verksamma regissörer, men Richard Wagners operor har han tidigare inte ägnat sig åt. Nu tar han sig som ett förstlingsverk an Mästersångarna i Nürnberg på Köpenhamnsoperan (ett samarbete med Teatro Real i Madrid). För uppsättningen i den danska huvudstaden har Pelly assisterats av regissörskollegan Luc Birraux.

Pelly skriver i en kommentar att han fascinerats av hur omsorgsfullt och detaljrikt Wagner gestaltar sin komedi minst lika mycket i musiken som i texten. Därför har han inte velat lägga någon form av ”koncept” över sin uppsättning utan enbart laborerat utifrån tonerna i partituret.

Inledningsvis lyckas han inte helt med den saken. Davids långa utläggning om de olika sångsätten går det att göra mycket mer av genom att mejsla ut och tydliggöra hur Wagner musikaliskt illustrerar

de olika metoderna. Nu blir scenen bara en ren longör. Men när mästersångarna kommer in händer det saker. Det är ett riktigt mossigt gäng gamla stofiler som linkar in på scenen, men de är starkt individualiserade just utifrån Wagners detaljerade musikaliska anvisningar. Samtidigt agerar de välkoreograferat som ett samfällt reaktionärt kollektiv.

Resten av första akten blir oerhört rolig, just genom att Pelly läst partituret så uppmärksam, och det är även i fortsättningen särskilt

Scen ur Mästersångarna i Nürnberg

masscenerna som blir så till den grad lyckade tack vare den noggranna personregin. Sällan eller aldrig har jag väl skådat ett så minutiöst välregisserat kaos som det stora slagsmålet i slutet av andra akten. Praktfullt! Och Pelly sviker inte heller ett ögonblick Wagners musikaliska anvisningar under den stora uppmarschen till festplatsen.

Pelly, liksom scenografen **Caroline Ginnet**, har undvikit det medeltidsmässiga, hemtrevligt Nürnbergska i miljöskildringen. Här är Hans Sachs älskade hemstad ett gytter av pappkartonger, en gestaltning av trångsyntheten i staden. Det problematiska tyskeriet i Sachs slutmonolog lämnas okommenterat på ett sätt som först känns något besvärande med tanke på operans olycksaliga receptionshistoria i Tyskland. Men just som alla ställt upp sig i formation för att sjunga ut sin apoteos till allt som är tyskt och äkta, lösgör sig Eva och Walther ur mängden och springer fram och drar för ridån framför näsan på den C-durjublande Nürnbergska menigheten. En nödvändig slutpunkt.

Johan Reuter rolldebuterade som Hans Sachs på Deutsche Oper i Berlin 2022 (se OPERA 4/22) i en mycket annorlunda konceptstyrd uppsättning, där han skulle föreställa musikerterapeut och slagverkslärare vid Veit Pogners musikhögskola och inte skomakare. Det ställde till problem. Här kan Reuter däremot lugnt förlita sig på vad Wagner angivit om Sachs i partituret, och då får han också på ett helt annat sätt ut sin aktningsvärda potential som musikdramatisk gestaltare. Storartat.

Johan Reuter har gjort internationell karriär inte minst i Wagnerpartier. Det gäller också en annan dansk sångare, tenoren **Magnus Vigilius**, som gör Walther von Stolzing. Han har en klar, stark och mycket spänstig tenor och är dessutom rent filmstjärnesnygg. Jag har dock litet svårt för den nästan vassa genomslagskraften i hans röst. I till exempel den annars bedövande vackert sjungna kvintetten slår den igenom ideligen på ett irriterande vis, och hans "Morgenlich..." kastas ut som en spjutspets mot publiken i stället för att innerligt tonas fram.

Eva skulle ha inneburit Wagnerdebut för Sofie Elkjær Jensen, men graviditet kom emellan, och som Eva ryckte **Jessica Muirhead** in. Hon är till vardags stöttepelare på operan i Essen. Muirhead sjunger Eva med en bärig men inte särskilt ungdomlig sopran, och regissören har inte intresserat sig särskilt för hennes roll. Desto mer utmejslad är den karaktär **Tom Erik Lie** har skapat av Beckmesser. Här finns ju också mycket att hämta i själva partituret. Lie missar inte minsta lilla skeva accent i partituret, allt registreras blixtnsnabbt i hans falskt självmotvetna rörelsemönster. En ren karikatyr, men briljant genomförd och väldigt rolig!

David, **Jacob Skov Andersen**, och Magdalene, **Hanne Fischer**, är däremot karaktärer som Pelly närmast ställt åt sidan. Särskilt David borde ha fått ta del mer av den annars så omsorgsfulla personregin. Pogner framstår som en mycket gammal man, närmast farfar till

Tom Erik Lie

Eva och sjungs med duglig bas av **Jens-Erik Aasbø**, men jag undrar om jag inte hellre hört nattväktaren **Nicolai Elsberg** och hans underbart djupa bas i den rollen.

För den musikaliska ledningen står en mycket erfaren Wagnerdirigent, **Axel Kober**. Inte minst hans precisa detaljarbete gör att man så väl uppfattar hur regissören byggt upp karaktärer och scener ur Wagners partitur. :||

WAGNER: MÄSTERSÅNGARNA I NÜRNBERG

Premiär 16 mars 2025.

Dirigent: Axel Kober

Regi och kostymdesign: Laurent Pelly

Biträdande regissör: Luc Birraux

Scenografi: Caroline Ginet

Ljusdesign: Urs Schönebaum

Kormästare: Alessandro Zupardo

Solister: Johan Reuter, Magnus Vigilius, Jessica Muirhead, Tom Erik Lie, Jens-Erik Aasbø, Jacob Skov Andersen, Hanne Fischer, Nicolai Elsberg, m.fl.

www.kglteater.dk

Michael Volle och Camilla Nylund

VALKYRIAN

TEATRO ALLA SCALA, MILANO • RECENSENT: ERIK GRAUNE • FOTO: BRESCIA E AMISANO

På ridån i La Scalas nya uppsättning av Valkyrian syns en ringformation i guld genombruten på diagonalen av ett svart streck. När ridån gått upp är Hundings boning omgärdad av runstensliknande klippblock. I mitten ses den knotiga världssakens grenverk slingra sig fram. Bakgrunden visar ett massivt fängelsegaller med tunga järnspetsar. Redan här anar vi Hundings våldsamt och Sieglindes skyddslösa fångenskap. Scenografin av David McVicar och Hannah Postlethwaite är effektiv och tydlig, men den känns ändå som något man såg i Wagneruppsättningar för 20–30 år sedan.

Kanske har originalitetsjakten på nya, mer eller mindre intellektuellt sökta eller skandalomsusade tolkningsidéer och scenografiska innovationer skruvat upp förväntningarna alltför högt. La Scalas Ringenprojekt verkar dock så här i begynnelsestadiet lite gammaldags och daterad.

Utgångspunkten för regissören **David McVicar** är sångaren/skådespelaren. För honom kommer den dramatiska utformningen av de mänskliga relationerna på scenen i första hand. Här ser vi inte heller en utpräglat konceptuell övergripande regiidé. Inga försök till att visa *Nibelungens ring* som en allegori över klimatkris, kapitalismens uppgång och fall eller den korrumpierade maktens undergång och rening till en kommande bättre värld.

Men här saknas inte dynamik och idéer. Varje Ringuppsättning måste på något sätt lätta upp det kompakta och högtidliga Wagner-tyskeriet, tas ner på jorden med någon form av distanserad humor eller vardaglighet. Här är det valkyriornas bevingade hästar, som utgörs av nio unga atleter galopperande på stålskenor, liknande dem som förekommer i Paralympics. Det är lite kul i början fast med deras oavbrutet galopperande som ystra sprakfälar, inte bara i valkyrieritten, blir det snart bara fänigt.

Men det är i de mänskliga relationernas samspel som uppsättningen har sin styrka. **Klaus Florian Vogt** är varken röstligt eller sceniskt någon hjälte, snarare en mjuk antihjälte. Första aktens gradvisa igenkänning och den växande kärleken till tvillingssystemen gestaltas

kammarmusikaliskt lyriskt och varsamt. Med underbara pianissimi och strålände höjdtöner gör **Elza van den Heever** sin rolldebut som en skakande desperat Sieglinde. Hennes Sieglinde vill man definitivt uppleva fler gånger. **Günther Groissböck** besitter imponerande bassvärta som en ovanligt brutal Hunding. **Okka von der Damerau** är en skönklingande om än något statisk Fricka.

Men det är i uppgörelsen mellan far och dotter, Wotan och Brünnhilde, vid valkyrieklippan (som utgörs av en gigantisk ansiktsmask; verkar dock inte vara Wagners karakteristiska profil som i Syberbergs Parsifalfilm) som uppsättningen har sin starkaste lyskraft. **Camilla Nylund** som Brünnhilde bemästrar partiet vokalt och är mycket

övertygande i sin konflikt mellan kärleken till fadern och att självständigt och förnuftigt argumentera mot den alltmer plågade och desperate Wotan, som här gestaltas av **Michael Volle**.

Jag har nog aldrig upplevt en så intensivt engagerande och mänskligt naken övergud där man så hudnära känner desperationen och hopplösheten som hos Michael Volle. En av anledningarna är att han är den ende i denna stjärnensemble som har de vokala muskler som erfordras för att ge texten den närvaro och intensitet som alltmer förstörs inte minst genom operahusens mer och mer volymförstörande tekniska anläggningar.

Klaus Florian Vogt och Elza van den Heever

WAGNER: VALKYRIAN

Premiär 5 februari, besökt föreställning 23 februari 2025.

Dirigent: Alexander Soddy

Regi: David McVicar

Scenografi: David McVicar och Hannah Postlethwaite

Kostym: Emma Kingsbury

Ljus: David Finn

Videoprojektioner: Katy Tucker

Koreografi: Gareth Mole

Solister: Klaus Florian Vogt, Elza van den Heever, Günther Groissböck, Okka von der Damerau, Camilla Nylund, Michael Volle, m.fl.

www.teatroallascala.org

Alexander Soddy, som övertog de sista föreställningarna från Simone Young, tar sig an La Scalaorkestern rutinerat och energiskt. Han driver fram skeendet vitalt och osentimentalt utan att det därför saknas emotionell inlevelse. Han för fram den instrumentala ledmotivsväven i spänningsladdade och lyriskt finstämda dialoger mellan orkestern och solisterna. Endast i dödsförkunnelse-scenen tar kärleken till Wagners massiva blåsarklanger överhanden och dränker Vogts och Nylunds sånginsatser.

Vart man vill komma, vad man avser med denna *Ring* förblir oklart, men La Scalas höga grundstandard och eminenta sångare är det definitivt värt att vänta och hoppas på. 🎭

Scen ur Lucrezia Borgia

Lucrezia Borgia

TEATRO DELL'OPERA DI ROMA • RECENSENT: ERIK GRAUNE • FOTO: FABRIZIO SANSONI

Det är natt i Venedig. På en terrass i ett av palatsen vid Giudecca-kanalen pågår en fest. Gästerna bestående av unga adelsöner droppar så småningom av och kvar blir endast en sovande yngling på en bänk. Det är dags för en av operalitteraturens mest stämningsmättade primadonne-entréer. En maskerad dam träder in och betraktar den sovande ynglingen. Damen är Lucrezia Borgia och Gennaro, som ynglingen heter, är hennes oäkta son, vars existens måste hemlighållas. Först i slutet av operan får han veta sin rätta identitet, men då är han redan döende. Av misstag har han tillsammans med sina kamrater i det festande pojkägänget fallet offer för moderns dödliga gift.

Om detta är Gennaro och Lucrezia Borgia än så länge lyckligt ovetande. På ytan är det en scen av sorgsen ömhet från en moder som tvingats lämna bort sitt barn och nu endast kan se honom maskerad, förklädd. Lucrezia betraktar sonen och besjunger hans skönhet – men i tongångar som vittnar om andra saker än moderskärleken.

Redan här märker man att det är någonting som inte stämmer. Känslan förstärks när Gennaro vaknar och genast anförtror denna för honom helt okända kvinna sina djupaste hemligheter, sin ensamhet och längtan efter sin förlorade okända moder. Han tillstår senare att han gripits av en oförklarlig sympati och förtrolighet för denna kvinna – inte förrän strax före sin död får han reda på att hans älskade är hans mördare men också hans mor.

Senare i handlingen när Lucrezias make, hertigen Alfonso D'Este, misstänker Gennaro för att vara hustruns älskare, smyger sig en dubbelprojektion in. I texten är det moderskärleken som är den logiska förklaringen till hennes handlande, medan **Gaetano Donizetti** och hans librettist **Felice Romani** under ytan ger oss ett passionerat triangeldrama med en kvinna som slåss för sin älskade. I Gennaros gestalt tillkommer ytterligare en motsägelsefull erotisk aspekt. Han väljer medvetet att bokstavligen gå i döden av lojalitet till sin vän Maffio Orsini. Deras duett är en av operalitteraturens mest passionerade mellan två män.

Att Lucrezia Borgias rykte som monstruös giftmörderska är betydligt överdrivet eller helt grundlöst är den moderna historieforskningen

Scen ur Lucrezia Borgia

överens om. Redan Victor Hugo, författare till det romantiska dramat "Lucrece Borgia", som ligger till grund för operan, ville ge henne försonande drag genom att visa hur moderskapet renar Lucrezia Borgias "moraliska deformation".

Regissörer kan alltså på olika sätt hämta stoff ur den motsägelsefulla Lucrezia Borgia-gestalt som den framträder i Donizettis opera. Att det för en operaregissör är upplagt för att tumla runt i ett idégods av mer eller mindre giltiga eller sofistikerade freudianska analyser behöver inte nämnas. På Romoperan ser regissören **Valentina Carrasco** på den mångfacetterade och problematiska titelrollen inte utan beundran. Lucrezia Borgia är för henne en av de få operahjältinnor som hela operan igenom behåller sin maktposition och handlar därefter. Och som – till skillnad från de flesta hjältinnor – inte slutar som offer utan är herre över sin egen vilja, kvinnan inte som offer utan som bödel. Annars är Carrascos regi gediget konventionell och tydlig. Scenografen **Carles Bergas** intrikata och fantasifulla slöjformationer och tygdraperingar, ljussatta av **Marco Filibeck**, blir underbart magiska och effektfulla.

Masken är ett dominerande inslag i **Silvia Aymoninos** kostymer. Manskören, som består av Lucrezia Borgias offer och fiender, är

alltid maskerad och ibland iförd tyllkjolar. Det är på gott och ont, det är suggestivt; mystik, anonymitet, en döljande identitetsförvillelse men det blir i längden stumt och tråkigt.

På Romoperan alternerade två lag, bägge av världsklass och ger på så sätt två skilda utformningar av denna kontroversiella operahjältinna. Den tjugonioåriga ryska sopranen **Lidia Fridman** har redan gjort sig känd i roller som spänner över en otrolig bredd, allt från Alcina till Salome. Utan att vara helt hemma i Donizettirepertoaren har hon full tacksning för detta krävande röstmördarparti, även med ett bra djup, lätthet för koloratur och intelligent fraserings. Fridman övertygar mer som den älskande modern än som den monstruösa giftmörderskan.

Det sistnämnda lyckas däremot den nästan tjugo år äldre **Angela Meade** gestalta i det alternerande sängarlaget. Hennes Lucrezia är en storslaget imponerande gestalt som när en fruktansvärd verkan i sitt hat mot sina motståndare. Meade, som är hemma i belcanto-repertoaren, använder sin röst med växlingar mellan pianissimo, intervallsprång och ett hatiskt brutalt forte. Sångligt är Gennaros uttolkare **Enea Scala** tenoralt glödande men är här ganska blek för att vara den dramatiskt begåvade tenor han annars är. En eloge till

Alex Esposito och Lidia Fridman

Oreste Cosimo, som utmärkt och med kort varsel ersatte Michele Angelini som Gennaro i det andra sängarlaget.

Carlo Lepore, som man känner som en av världens främsta buffabasar, imponerar som grym maktmänniska med stor auktoritet i sin aria. I samma aria i det alternativa sängarlaget skjuter **Alex Esposito** ibland över målet i sin intensiva expressivitet men är som alltid karismatisk, närvarande och obehagligt sadistisk. Som Maffio Orsini visar **Daniela Mack** härligt smekande mezzo och glatt humör. **Teresa Iervolino**s mezzo i samma roll är strävare, mer dramatisk och kaxigare. Båda deras dryckesvisor, operans mest kända nummer, fick sin egen personliga tolkning.

Den diskrete och gedigne dirigenten **Roberto Abbado** har här en av sina bästa stunder. Nyanserat modulerar han fram den läckra och stämningsskapande orkesterkoloriten, håller stramt med återhållen kraft i form av exakta tempi, men han kan också – vilket hos Abbado händer lite för sällan – slå sig loss i storslaget dramatiska utbrott. :||

DONIZETTI: LUCREZIA BORGIA

Premiär 16 februari, besökta föreställningar 19 och 20 februari 2025.

Dirigent: Roberto Abbado

Regi: Valentina Carrasco

Scenografi: Carles Berga

Kostymdesign: Silvia Aymonino

Ljus: Marco Filibeck

Kormästare: Ciro Visco

Solister: Lidia Fridman/Angela Meade, Alex Esposito/Carlo Lepore, Enea Scala/Oreste Cosimo, Daniela Mack/Teresa Iervolino, m.fl.

www.operaroma.it

Fler föreställningsrecensioner finns på vår hemsida: www.tidskriftenopera.se

BJØRN SIMENSEN

1947–2025

† **Bjørn Simensen** har avlidit efter en längre tids sjukdom, 77 år gammal. Han var född i Lillehammer. Simensen var journalistutbildad och började sin bana på Sunnmørsposten i Ålesund 1966 efter ett kort uppehåll på Fredrikstads blad. Han blev uppmärksammas som journalist i Ålesund, där han blev starkt involverad i kultur- och musiklivet.

År 1972 flyttade han till Oslo och arbetade som stortingsmedarbetare för partiet Venstres pressavdelning. Nu tog han sånglektioner bland annat för Nicolai Gedda och kom in på Østlandets Musikkonservatorium. Han debuterade som baryton i Sandefjord 1972.

Under åren 1973–1980 var han kulturchef i Sandefjord. Där fick han ansvaret att utveckla det nya rådhuset till ett kulturhus. Detta ledde i sin tur till att han utsågs till konserthuschef i Göteborg 1980. Under sina fyra år där byggde han ut symfoniorkestern och slöt ett omfattande sponsringsavtal med Volvo, vilket fortlever än i dag. Göteborgssymfonikerna blev nu en av Sveriges ledande orkestrar, vilket senare ledde till att man utsågs till Sveriges nationalorkester. Neeme Järvi var chefsdirigent. Simensen slöt exklusiva skivkontrakt med både Deutsche Grammophon och BIS (här spelades alla Sibelius symfonier in). Orkestern gjorde flera bejublade utlandsturnéer under Simensens chefstid.

År 1984 blev han operachef i Oslo. Och hans motto var: ”Om en kulturinstitution bara är nationell blir den provinsiell, och är den

bara internationellt orienterad blir den hemlös.” Simensen öppnade dörrarna för gäster som José Carreras, Luciano Pavarotti och Plácido Domingo, som i *Tosca* sjöng mot Helena Döse och Knut Skram. Nu hade man äntligen fått en operachef som önskade en större flexibilitet än tidigare.

Under perioden 1990–95 var Simensen chefredaktör för Dagbladet i Oslo. Han såg till att avisen även trycktes och kom ut på söndagar. Upplagan steg under fler års tid. Från 1995 var Simensen återigen chef för Den Norske Opera & Ballett. Han sågs som en garant ihop med vd:n Bernt E. Bauge i frågan om att driva igenom bygget av ett nytt operahus.

Meningen var att det nya operahuset skulle ligga i gamla Vestbanehallen, men det förslaget röstades ner i Stortinget 1998. Efter detta haveri såg det mycket mörkt ut för ett nytt operahus. Det kom dock till stånd i Bjørvika med invigning den 12 april 2008. Det hade aldrig blivit av utan Bjørn Simensens entreprenörskap. Han var en *doer* som fick saker och ting att bli utförda.

Jag var på plats vid invigningen. Kong Harald invigde huset efter att ha anlänt med två drottningar, hustrun Sonja och Margrethe av Danmark. Alla nordiska statsöverhuvuden var representerade utom det svenska, som representerades av kronprinsessan Victoria. Tysklands dåvarande förbundskansler Angela Merkel kom i sällskap med Norges statsminister Jens Stoltenberg, vilket innebar högsta säker-

Döttrarna mina

Nyskriven opera av Jonas Dominique

*"Jag älskar det och jag vill bo här."
- Gunilla Brodrej, Expressen*

hetsklass. Flera internationella sångare medverkade, som Maria Guleghina, Anja Harteros och René Pape.

Själv intervjuade jag Bjørn Simensen vid ett par tillfällen. Första gången när han tillträdde som operachef för andra gången. Jag åkte nattåget till Oslo som blev kraftigt försenat. Vi skulle träffas på Hotel Bristol i Oslo och givetvis glömmer jag plånboken på mitt hotellrum. Så Simensen fick lösa ut mig och det hade han roligt åt och det blev vida känt bland hans närmsta medarbetare. Under intervjun presenterade han sitt manifest som jag läst igenom snabbt. Pappret råkade dock komma för nära ett värmeljus och blev svett i kanten. Intervjun blev bra, men någon liknande situation har aldrig uppstått vid något annat intervjutillfälle.

Vi stötte på varandra ibland, ofta i samband med någon operapremiär i Oslo. Det gjorde vi sista gången på *Eugen Onegin* vårvintern 2020. Då frågar Bjørn – som var en sann nordist – om jag hade tid att träffas dan därpå. Och det gjorde vi och då fick jag två nyutkomna norska musikböcker av honom där han hade skrivit förordet i den ena.

Bjørn Simensen efterlämnar sin hustru i sitt tredje äktenskap mezzosopranen Ingbjørg Kosmo. Paret fick tvillingar 2007 och från ett tidigare äktenskap finns en son som är golfproffs. Sonen bidrog till att hans pappa blev en habil golfspelare. :||

Julia Lindgren Clifford Lewis
Paulina Pfeiffer Joa Helgesson
Julia Mattei Adam Emilton Andersson
Liv Nyberg Per Wålstedt

Libretto: Lotta Lindqvist, Helena Lambert
och Anna Eklund Tarantino

3, 5, 6, 8 och 9 augusti kl 21.00
Strandbackens folkpark, Dala-Floda

www.dalafloadaoperafest.se

EDITH MATHIS

1938–2025

† Den schweiziska sopranen **Edith Mathis** avled två dagar före sin 86-årsdag. Hon var född Luzern, där hon också studerade sång. Mathis operadebuterade 1956 som Andra gossen i *Trollflöjten*. Hennes utlandsdebut ägde rum i Köln 1959. Därpå följde gästspel vid festspelen i Glyndebourne och Salzburg. Från 1963 ingick hon i ensemblen vid Deutsche Oper i Berlin. År 1970 debuterade hon på Covent Garden i London och Metropolitan Opera i New York. Dessutom sjöng hon regelbundet på Wiener Staatsoper, Bayerische Staatsoper och L'Opéra de Paris.

Edith Mathis var en av de främsta lyriska Mozartsopranerna i sin generation. På hennes repertoar stod roller som Cherubin och Susanna i *Figaros bröllop*, Zerlina i *Don Giovanni*, Despina i *Così fan tutte*, Ilia i *Elettra* och inte minst Pamina i *Trollflöjten*. Andra betydande roller var Sophie och Fältmarskalkinnan i *Rosenkavaljeren* och Ännchen i *Friskyttan*.

Mathis medverkade vid flera operauruppföranden, som t.ex. Gottfried von Einems *Der Zerrissene*, Hans Werner Henzes *Der junge Lord* (Deutsche Oper i Berlin, finns utgiven på dvd), Heinrich Sutermeisters *Le roi Berénger* och Gian Carlo Menottis *Help, Help, the Globlins!* (Hamburgoperan).

Vid sidan om operakarriären hade Mathis en mycket omfattande konsert- och romanskonsertrepertoar. Hon gav romanskonsert förutom i tysktalande länder även i Japan, USA, Australien, Ryssland och Israel. Här sjöng hon allt från Mozart till Hugo Wolf. Hon medverkar i ett otal kompletta operainspelningar, men även i konsert- och romansinspelningar. Verklistan skulle kunna bli hur lång som helst.

Här kommer ett axplock: Susanna i Karl Böhms *Figaro*-inspelning, Frau Fluth i Otto Nicolais *Muntra fruarna i Windsor*, där dåvarande maken Bernhard Klee dirigerar Staatskapelle Berlin, Ännchen i Carlos Kleibers legendariska inspelning av *Friskyttan*, Marcellina i *Fidelio* och Sofie i *Rosenkavaljeren* från Salzburgfestspelen 1969,

Edith Mathis som Susanna i Figaros bröllop. Foto: Archiv Deutsche Oper Berlin.

båda med Karl Böhm. Dirigenten Antal Dorati spelade in samtliga Haydns Esterháza-operor och här medverkar Mathis i både *Il mondo della luna* (*Livet på månen*) och *L'infedeltà delusa*. På dvd kan man se henne i Hamburgoperans uppsättning av *Trollflöjten* i Peter Ustinovs regi mot Nicolai Gedda som Tamino.

Konsertinspelningarna är minst lika omfattande. Bachs *Matteuspassionen*, Händels *Messias*, Berlioz' *Fausts fördömelse*, Brahms *Ein deutsches Requiem*, två inspelningar av Haydns *Skapelsen*, *Årstiderna* och Mozarts *Requiem*. Hon var också sopransolist i både Mahlers andra och fjärde symfoni, den senare i inspelningar med Leonard Bernstein och Herbert von Karajan.

Själv upplevde jag Mathis två gånger på scen i paradrollerna som Pamina och Susanna, båda på Wiener Festwochen 1981.

Edith Mathis hade en silverskimrande, ultralyrisk sopran. Hon var ingen koloratursopran, men även om rösten var rörlig så hade hon aldrig några svårigheter att få till snabba löpningar eller koloraturer. Hennes stilkänsla och textning var enorm, liksom hennes scennärvaro och skådespeleri. Hennes figur var liten och nätt, vilket gjorde henne idealisk för de roller hon spelade. Hon var klok och gick aldrig utanför sitt röstfack, varken åt de mer dramatiska rollerna eller åt rena koloraturpartier. Hon såg i stället till att förfina sina signaturroller på högsta internationella nivå. På så sätt fick hon ändå en mycket lång karriär, något som måste betraktas som ovanligt i hennes fack. :||

PAUL PLISHKA

1941–2025

† Den amerikanske basen **Paul Plishka** har avlidit 83 år gammal. Han var uppvuxen i Pennsylvania, dit hans farföräldrar hade emigrerat från Ukraina. Han flyttade med sin familj som tonåring till New Jersey, där en lärare såg honom i ett elevuppspel av musikalen *Oklahoma* och lyckades få in Plishka på sängarbanan.

Plishka studerade sång vid Montclair State College för sångpedagogen Armen Boyajian, som också haft Samuel Ramey och Eric Owens som elever. Paul Plishka gjorde sin operadebut med turnerande Boyajians Paterson Lyric Opera 1961. Under två år i mitten av 60-talet turnerade han med Metropolitan Opera National Company, som sedan ledde till ett fast engagemang i operahuset vid Lincoln Center i New York. Debuten där var i en liten roll i *La Gioconda* 1967 mot Renata Tebaldi, Rosalind Elias och Sherrill Milnes. Under sina tre första säsonger sjöng han mest mindre roller varvat med en del större buffaroller, som t.ex. Bartolo i *Figaros bröllop* och Fra Melitone i *Ödets makt*.

Men han kom snart att sjunga mer dramatiska partier som Raimondo i *Lucia di Lammermoor* och Mefistofeles i *Faust*. På Met kom han att göra 88 roller i totalt 1672 föreställningar. Katalogarian av roller skulle kunna bli hur lång som helst men här följer ett antal: både Kungen och Ramfis i *Aida*, Munken och kung Philip i *Don Carlos*, Wurm och greve Walter i *Luisa Miller*, Kommendören och Leporello i *Don Giovanni*, Don Fernando och Rocco i *Fidelio*, Oroveso i *Norma*, Alvisse i *La Gioconda*, Pimen och Varlaam i *Boris Godunov*, Sarastro i *Trollflöjten*, Dosifej i *Hovansjtjina*, Dulcamara i *Kärleksdrycken*, Gremin i *Eugen Onegin*, Vattenanden i *Rusalka*, Kezal i *Brudköpet* och Nick Shadow i *Rucklarens väg*.

Det blev en mängd Verdiroller också, som Procida i *Sicilianska aftonsången*, Banco i *Macbeth*, Silva i *Ernani*, Fiesco i *Simon Boccanegra*, Jorg i *Stiffelio* och Sparafucile i *Rigoletto*. Även Wagnerroller som Daland i *Den flygande holländaren*, kung Marke i *Tristan och Isolde*, Fasolt i *Rhenguldet* och Titurel i *Parsifal*.

Paul Plishka framträdde också på en mängd andra ledande operascener som La Scala i Milano, där han debuterade som Brander i Berlioz' *Fausts fördömelse* mot Nicolai Gedda 1975. Här sjöng han Pimen i *Boris Godunov* under Claudio Abbados ledning och Zaccaria i *Nabucco* under Riccardo Muti. Han deltog vid La Scala-operans gästspel i Tokyo, Moskva och Barcelona.

Plishkas första europeiska framträdande var som kung Philip i *Don Carlos* i Strasbourg 1975. Sedan följde gästspel i Barcelona, Hamburg, Genève, Marseille, Chicago och San Francisco. Vid Salzburgfestspelen sjöng han Storinkvisitorn i *Don Carlos* 1998.

Plishka firade sitt 25-årsjubileum på Met med att debutera som Falstaff i Verdis opera. Han gjorde sin avskedsföreställning 2012 som Sakristanen i *Tosca* men återkom senare som både Benoît och Alcindoro i *La bohème*. Hans röst var fortfarande intakt, men han led av en hörselnedsättning som gjorde att han drog sig tillbaka från scenen. Han beklagade dock att han aldrig fick göra titelrollen i *Don Giovanni*.

Det framgår tydligt att hans repertoar var mycket omfattande. Allt från komiska roller över till högdramatiska baspartier. Han hade en smältande och expansiv basröst som var mycket kraftfull.

Han finns bevarad på en mängd kompletta operainspelningar som *Anna Bolena*, *Puritanerna*, *Norma*, *Faust* (mot Caballé och Aragall), *Luisa Miller*, Verdis *Requiem* och *Rucklarens väg*. På dvd kan man se honom i bland annat *La bohème*, *Staden Mahagonnys uppgång och fall*, *Don Carlos*, *Askungen*, *Simon Boccanegra*, *Luisa Miller*, *Falstaff* och *Stiffelio*. :||

ELGAR HOWARTH

1935–2025

† Den brittiske dirigenten och tonsättaren **Elgar Howarth** har avlidit 89 år gammal. Hos oss är han mest känd för att han dirigerade urpremiären av György Ligetis opera *Den stora makabern* på Kungliga Operan 1978. Han dirigerade också verket vid uppsättningar i Hamburg, Paris och vid English National Opera i London 1982.

Howarth utbildade sig vid University of Manchester och vid Royal Manchester College of Music, där han undervisades av tonsättarna Harrison Birtwistle, Alexander Goehr och Peter Maxwell Davies samt pianisten John Ogdon. Elgar Howarth inledde sin karriär som trumpetare i operaorkestern på Covent Garden i London under Rudolf Kempes ledning. Mellan åren 1964 och 1970 var han solotrumpetare i Royal Philharmonic Orchestra i London. Han spelade även med London Sinfonietta.

Elgar Howarth debuterade som dirigent med London Sinfonietta under en Italieturné 1969. Debuten som operadirigent ägde rum 1973 när han dirigerade *Rucklarens väg* i London. Han kom också att leda uruppförandet av fyra operor komponerade av Harrison Birtwistle: *The Mask of Orpheus* (English National Opera 1986), *Yan Tan Tethera* (Opera Factory 1986), *Garwain* (Royal Opera House, Covent Garden 1991) och *The Second Mrs Kong* (Glyndebourne 1991).

Howarth var förste gästdirigent vid Opera North i Leeds, där han bland annat ledde den brittiska premiären på Carl Nielsens *Maskerad*. Vid festspelen i Glyndebourne dirigerade han *Barberaren i Sevilla* och *Falstaff*. En annan specialitet han var känd för var att han hade flera Richard Strauss-operor på sin meritlista, t.ex. *Die Liebe der Danae*, *Arabella*, *Capriccio*, *Daphne* och *Die ägyptische Helena*.

Elgar Howarth dirigerade inte bara *Den stora makabern* i Sverige utan även premiären på Elijah Moshinskys *Peter Grimes*-uppsättning på Stora Teatern i Göteborg 1979 samt två repriser på Kungliga Operan: Mozarts *Titus* och Ann-Margret Petterssons uppsättning av *Peter Grimes*.

Elgar Howarth var också kompositör och han tonsatte flera verk för trumpet, inte minst för Håkan Hardenberger som uruppförde hans *Cornet Concerto* och *Capriccio*. ♫

HANS-PETER LEHMANN

1934–2025

† Den tyske regissören och operachefen **Hans-Peter Lehmann** har avlidit i en ålder av 90 år. Lehmann var född i Kassel. Han studerade vid Hochschule für Musik i Detmold 1955–57 och därefter i Berlin. Här blev han assistent till regissörerna Carl Ebert och Gustav Rudolf Sellner vid Deutsche Oper, vilket ledde vidare till engagemang som assistent till både Wieland och Wolfgang Wagner i Bayreuth mellan åren 1960 och 1973. Här kom han att arbeta med artister som Birgit Nilsson och Wolfgang Windgassen.

Efter Wieland Wagners död 1966 blev Hans-Peter Lehmann ansvarig för att hålla Bayreuthledarens uppsättningar i skick, inte minst vid gästspel i Italien, Frankrike, Japan och USA. År 1970 regisserade Lehmann *Tannhäuser* på Bayerische Staatsoper i München och därpå följde chefskap vid operahusen i Mainz, Ulm och Freiburg.

Mellan åren 1976 och 1980 var han chef för Hessisches Staatstheater i Wiesbaden. Sedan följde Staatsoper Hannover, där han var konstnärlig chef i hela 21 år. Här fokuserade han främst på Wagneruppsättningar som *Parsifal*, *Lohengrin*, *Mästersångarna i Nürnberg* och *Nibelungens ring*.

Han hade ”näsa” när det gällde att upptäcka unga talanger och här kan nämnas namn som Camilla Nylund, Renate Behle, Hans-Peter König, Johannes Martin Kränzle och Rainer Trost. Även regissörer som Herbert Wernicke.

Lehmann regisserade också 1900-talsverk som Aribert Reimanns *Troades*, Bernd Alois Zimmermanns *Die Soldaten*, Zemlinskys *Eine florentinische Tragödie*, Henzes *König Hirsch*, Bergs *Wozzeck* och Pfitzners *Palestrina*. Han avslutade sitt chefskap i Hannover 2001 med att sätta upp Hindemiths *Mathis der Maler*.

Året därpå förde han Herbert Wernickes, som avled oväntat, *Valkyrian* i München i hamn. Lehmann regisserade även i ett stort antal operahus som Frankfurt, Stuttgart, Amsterdam, Milano, Venedig och Chicago.

På Kungliga Operan iscensatte han *Tristan och Isolde* 2004 med Wolfgang Millgramm och Nina Stemme i huvudrollerna. ♫ Sören Tranberg

GUSTAV ASPLUND

1935–2025

† Pianisten och repetitören **Gustav Asplund** har avlidit ett par månader före sin 90-årsdag. Han var en oundgänglig kraft på Kungliga Operan som repetitör under åren 1975–2000. Asplund får närmast betraktas som ett pianistiskt underbarn och han debuterade redan som elvaåring med Mozarts 23:e pianokonsert tillsammans med Örebro orkesterförening.

År 1966 flyttade han med sin hustru Annika till Lidingö, där han bodde resten av livet. Han spelade också valthorn och 1981 blev han dirigent och konstnärlig ledare för Lidingösymfonin. Med den spelade han också åtskilliga pianokonsert av Brahms, Mozart och Grieg ända till bara för några år sedan. Därmed verkade han alltså som pianist i över sjuttio år. Han förblev Lidingösymfonins dirigent fram till 2014.

Asplund spelade också åtskillig kammarmusik och var ofta ackompanjatör vid Kungliga Operans uppskattade konserter i Punschlunden, en trappa ner från entréhallen. Där musicerade han med sångare som Elisabeth Söderström, Kerstin Meyer och Erik Sædén.

Men Asplund gjorde sig även oundgänglig på ett annat sätt. Sedan många år tillbaka gjorde han så kallade ord för ord-översättningar till olika operor. Det innebar att man ovanför varje utländskt ord skrev den svenska betydelsen i exakt den ordning som orden stod. Därmed blev det ett omistligt verktyg för sångare i deras instudering av roller såväl i Sverige som utomlands. Flera generationer av sångare har förlitat sig på hans noggranna översättningar och som dramaturg vid Göteborgsoperan beställde jag säkert en sådan översättning om året, för det fanns alltid något nytt verk som han dittills inte hade översatt.

Gustav blev lika glad varje gång man ringde och knorrade aldrig över det sisyfosarbete som det faktiskt innebar – han tyckte uppriktigt att det var roligt, och han kom gärna ner till Göteborg för att se resultatet.

Gustav var nu till och med på gång med en översättning till nästa säsong, men den hann tyvärr aldrig bli klar. Det blir tomt nu när man inte kan ringa till honom längre. Vi är många som hade velat säga hur tacksamma vi är över hans alltid lika noggranna arbete. 🎻

TORBJÖRN LILLIEQVIST 1945–2025

† Tenoren, regissören och allkonstnären **Torbjörn Lillieqvist** har avlidit i en ålder av 79 år. Det går nästan inte att ta in, att Torbjörn inte skulle finnas mer. Han har ju alltid funnits, nästan tidlös, som ett spirituellt inslag i Sveriges opera- och kulturliv. Som ung utbildades han i operaklassen i Wien, där Ileana Cotrubas var en av kurskamraterna.

Väl hemma i Sverige regisserade han några av de allra första uppsättningarna i Norrlandsoperans tillvaro, däribland *Friskyttan*, *Don Giovanni* och *Hoffmanns äventyr* – inte direkt de enklaste operorna men som han gav adekvata och spännande uttryck. Mellan 1982 och 1985 var han konstnärlig ledare för Vadstena-Akademien och stod därmed för regin i de årens produktioner. Men det stannade inte vid det, genom åren skulle han på ett eller annat sätt vara inblandad i tjugofem av Vadstena-Akademiens uppsättningar. Mest omtalad blev kanske Dittersdorffs *Opera buffa* (*Svartsjukan rasar*) 1983 med tv-sänd repris året därpå. Där visade han sitt fenomenala handlag med komisk tajming för sångare som Hillevi Martinpelto, Magnus Kyhle och Thomas Lander.

Hela sitt liv har Torbjörn Lillieqvist varit en lysande pedagog för flera generationer av sångare – av honom lärde de hur man laddade en aria med exakt rätt uttryck och hur man skalade bort allt utanpåverk för att nå publiken direkt.

Men Torbjörn ville också alltid uppträda själv – scenen var hans hemvist, hur stor eller liten den än var. Redan 1980 var han en ytterst charmig Papageno i *Trollflöjten* på Stora Teatern i Göteborg. Sedan var det mest inom karaktärstenorfacket han höll sig – Basilio i *Figaros bröllop* till exempel har han sjungit i oräkneliga uppsättningar på flera svenska operascener. På Drottningholmsteatern har han framträtt såväl som regissör – Martín y Solers *Dianas träd* 1984 – och som sångare i otaliga produktioner.

Torbjörn Lillieqvist och Siv Wennberg i Orfeus i underjorden, Kungliga Operan, 1985.
Foto: Enar Merkel Rydberg.

På Malmö Opera har han gjort så olika roller som Jordegumman i *Kronbruden*, Bardolfo i *Falstaff*, Puck i *En midsommarnattsdröm* och som sista roll där Den stenstumt döve i *Aniara*. På GöteborgsOperan har han gjort tiggarmunken Missail i *Boris Godunov* och på Kungliga Operan var han en helt sanslös Orfeus i Offenbachs *Orfeus i underjorden* mot Siv Wennbergs Eurydike i Göran Järvefelts regi. En annan viktig roll på den kungliga scenen var en narr i *Gefors Christina* – otäck, komisk och grotesk på samma gång på ett sätt som kontrapunkterade det övriga skeendet på scenen.

En av Torbjörns favorithistorier som han älskade att berätta var när de ringde från Scenens byrå på Kungliga Operan för att fråga om han ville göra en roll i den nyskrivna operan *Sport och fritid*. Han skulle tydligen komma in på skidor som Erik Satie. ”Tyvärr är rollen stum”, sa den som ringde upp, men tillade: ”Fast det är radiosändning!”

Jag vet nog ingen med så mycket humor som Torbjörn – det finns ingen i vars sällskap som jag har skrattat så mycket. Samtidigt var han som en clown; glad utanpå men ibland ledsen inuti. Det fanns dessutom få personer som var så allmänbildade som han. Som konferencier var han oslagbar; han lyckades alltid snabbt komma till kärnan i det han presenterade, följt av någon rolig anekdot. Sent ska glömmas den konsert som föreningen Operabögarna gav på Folkoperan till sitt tioårsjubileum 2007, då han utgjorde ett obetalbart radarpar tillsammans med Wagnersopranen Berit Lindholm.

Andra glada minnen kunde vi uppleva i Rådhuskällaren i Vadstena efter någon föreställning. Då kunde man till exempel få uppleva hur Torbjörn gav en klockren imitation av Elisabeth Schwarzkopf, sjungande *Morgen* av Richard Strauss. Nej, det får bara inte vara sant att världen nu har blivit så tom utan Torbjörn. Tacksamheten över allt vad han utträttade är gränslös. ■|| Göran Gademan

Den Starkare

Musik: MARGARETA HALLIN
Libretto: AUGUST STRINDBERG

VADSTENA GAMLA TEATER
24 JULI - 9 AUGUSTI, kl 15

Biljetter: vadstena-akademien.org och Vadstena Infocenter

ALESSANDRO IN SUSA

Musik: LUIGI MANCIA
Libretto: FRIGIMELICA ROBERTI GIROLAMO

VADSTENA SLOTT
24 JULI - 11 AUGUSTI, kl 19

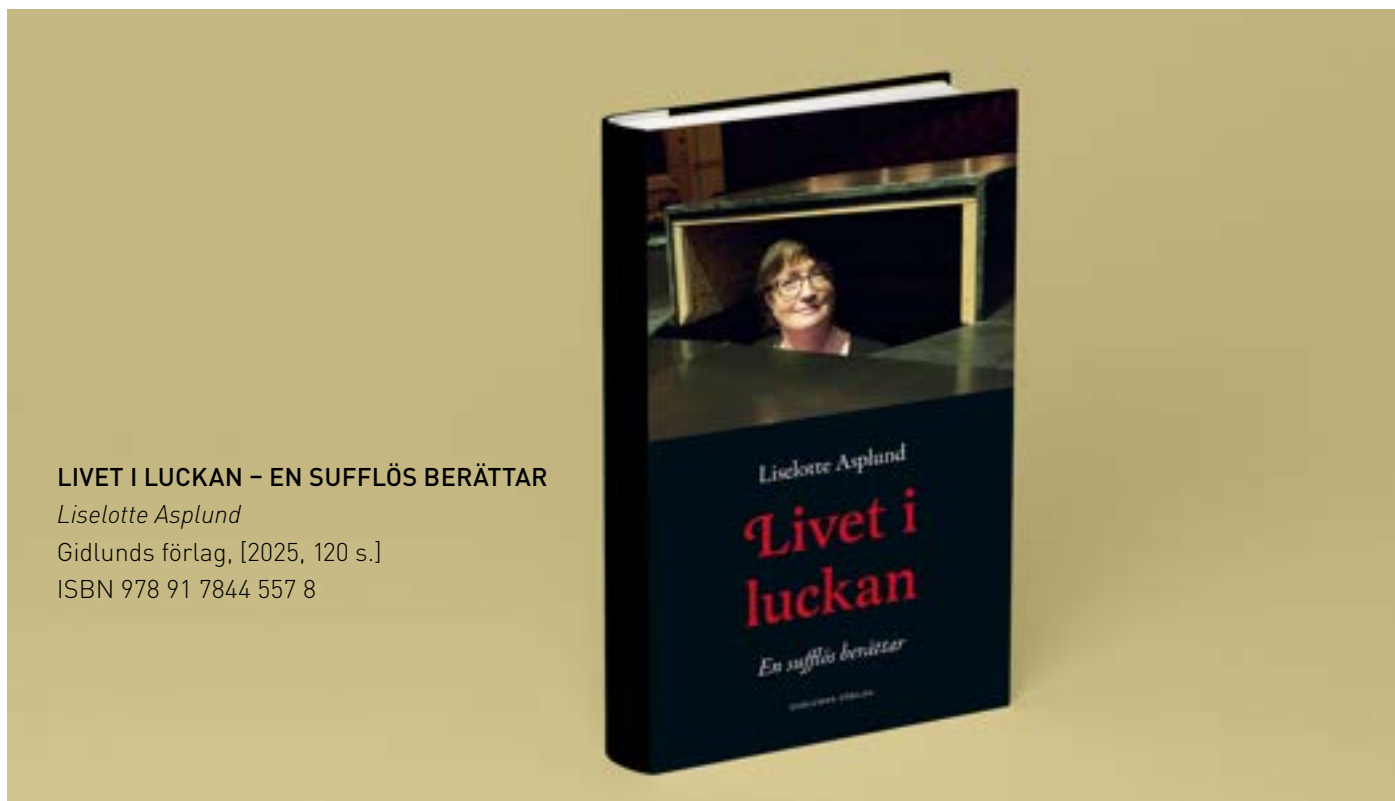
Biljetter: vadstena-akademien.org och Vadstena Infocenter

TIDSKRIFTEN OPERA

OPERA NR 3/2025 UTKOMMER DEN 25 JUNI

- I vanliga fall skulle sommarnumret utkommit strax efter midsommar men i år gör vi bara en digital variant. Nu ökar vi aktualiteten genom att komma ut med föreställningsrecensionerna lika snabbt som dagspressen. Det gäller även bokrecensioner, cd- och dvd-nyheter samt tips.
- Till nummer 3 kommer vi bland annat att bevaka Göteborgsoperans dubbelpremiär på Mozarts *Teaterdirektören* och Tjajkovskijs *Jolanta* samt Malmö Operas turnéversion av Menottis *Mediet*. Från Köpenhamn rapporterar vi om Vivaldis *Griselda* med Concerto Copenhagen och den danske tonsättaren Bent Sörensens opera *Asle* och *Alida*, som bygger på Jon Fosses trilogi *Andvake*. Operan hade nyligen urpremiär i Bergen i Sofia Adrian Jupithers regi.
- I nummer 3 uppmärksammar vi också två boknyheter: Ingela Tägils *Förbrukningsvaran – Kungliga aktriser 200 år före metoo* och Solveig Faringers självbiografi *Med sången som livlina*.
- I år producerar vi ett nummer mindre än brukligt. Det beror på sänkt produktionsstöd med 20% från Kulturrådet. Vi behöver fler prenumeranter och på sidan 4 finns mer information om hur du kan stödja vår verksamhet genom att teckna en egen eller ge bort en pappers- eller digital prenumeration.
- I gengäld utlovar att utkomma med ett digert höstnummer den 16 september!

OPERA NR 3/2025 KOMMER ENBART ATT PRODUCERAS DIGITALT

LIVET I LUCKAN – EN SUFFLÖS BERÄTTAR

Liselotte Asplund

Gidlunds förlag, [2025, 120 s.]

ISBN 978 91 7844 557 8

Med jämna mellanrum hörs röster om att vi måste komma ihåg alla som arbetar bakom scenen, alla yrkesskickliga hantverkare, kostymörer, snickare, målare, inte att förglömma repetitörer, dramaturger eller inspicienter.

Scenkonsthus som Kungliga Operan eller Dramaten är sina egna samhällen där en rad yrkeskategorier i en ofta tydlig hierarki arbetar, och i bästa fall samarbetar, för att nästan varje kväll en föreställning ska presenteras för en betalande publik.

Naturligtvis händer det saker. Men sällan är det något som publiken noterar; fel hatt på en rollfigur, någon som gör entré från fel håll eller några missade repliker eller fraser. De riktigt stora missarna har emellanåt dokumenterats i böcker med titlar som *Great Operatic Disasters*. Extra tacksamt är det i opera eftersom denna vad man skulle kunna kalla förhöjda konstform har ett stort avstånd till dråpliga incidenter.

Några sådana moment av rang tycks inte **Liselotte Asplund** ha bevittnat i sin charmiga bok *Livet i luckan*. Den sällar sig snarare till Roger Svedbergs bok om sitt liv som slagverkare i Kungliga Hovkapellet, *I fjärran hörs ett ljud* (Gidlunds, recenserad i OPERA nr 3/2020). Liksom Asplunds handlar böckerna förvisso om vad som händer bakom scenen, i båda fallen mer exakt under scenen.

De flesta har väl sett det snäckformade taket på sufflör/sufflös-luckan framme i scenkanten på Kungliga Operan. Där under har Liselotte Asplund haft sin arbetsplats i omkring fyra decennier. Tålmod, noggrannhet och plikttrohet är dygder som här krävs och som nog har ganska få motsvarigheter på andra arbetsplatser. Det krävs också en speciell sorts fysik, att

sitta i ett inte alltför bekvämt utrymme under flera timmar koncentrerad på det som händer – och strax ska hända – uppe på scenen är inget för latmaskar eller för dem som inte kan låta bli att kolla mobilen var tionde sekund.

Vid sidan av Asplunds egna, gedigna erfarenheter av att inte sällan agera som ett slags skuggdirigent och vara ett stöd åt solisterna, infogar hon en del historik i detta yrke som huvudsakligen kan föras vidare genom ett lärlingssystem. Sufflösycket – i dag oftast kvinnor, en gång i tiden var det fler män – har alltså en fot i hantverk och en i konstnärskap; kanske är den tydligaste beskrivningen den term Aristoteles använde, *techne*: det slags praktisk yrkeskunskap som kräver både hand och hjärna.

Alla nedskärningar inom de konstnärliga verksamheterna riskerar att drabba dessa osynliga men vitala yrkesgrupper. Asplunds synliggörande är välgörande. Dess omfång och klara språk gör det också möjligt för anslagsgivande politiker att bilda sig en smula, innan de klickar på *delete* i sina budgetar. ■ Claes Wahlin

OPERASÅNGAREN

Hans Josefsson

Breakwater Publishing, [Göteborg 2025, 216 s.]

ISBN 978-91-98966-02-2

I samband med barytonen och skådespelaren **Hans Josefssons** 80-årsdag utkom hans memoarer. Textredaktör är **Kristian Wedel** som är journalist på Göteborgs-Posten. Boken är uppdelad på tio kapitel. Hans Josefsson gjorde sin första entré i Huskvarna den 24 mars 1945 tillsammans med sin tvillingssystem Marianne (Diddi). Tvillingarna hade en sex år äldre syster, Kerstin. Deras far var förman på en vapenfabrik.

Musikaliteten hade Hans ärvt av sin mor och morfar. Arbetarstaden Huskvarna var en trygg ort att växa upp i. Det fanns en antagonism gentemot den mer borgerliga grannen Jönköping. Båda städer ligger i det småländska frikyrkobältet. Här fanns flera musikkåror och Hans började som sjuåring i Huskvarna skolans gossmusikkår, vilken leddes av Henning Pettersson som blev en stor mentor i Josefssons initiala musikfostran.

Allt inleddes med att han började spela klarinett för att senare medverka i ABF:s musikkår. Trots att han gillade att sjunga fick han inte vara med i kören då musiklejaren tyckte att han sjöng för starkt. Han fick i stället vara tamburmajor och vid offentliga tillfällen sjunga schlagern, något som han skulle få användning för senare i livet.

Fyllda 22 år hamnade Josefsson i London som reklamfotograf. Alla vedermoderna i London får vi en ordentlig redogörelse för, inte minst var han skulle bo. Någon operaföreställning hade Hans Josefsson aldrig sett, så när en kompis bjuder med honom på Covent Garden för att se *Figaros bröllop* med Elisabeth Söderström som Grevinnan blev det för honom den största musikaliska upplevelsen någonsin. Detta ledde omgående till att Hans kvällen därpå slank in på ståplats för att uppleva Grace Bumbry som Carmen. Sedan var han operafrälst.

Därpå sökte han in till scenskolors lyriska linje i Göteborg, där han hade Elisabeth Erikson som elevkamrat. Debuten ägde rum på Vadstena-Akademien sommaren 1971 i Antonio Maria Abbatinis opera *Dal male il bene* med kolleger som nämnda Erikson, Loa Falkman, Helena Döse, Gunilla Söderström m.fl. Uppsättningen gästspelade på Drottningholmsteatern.

När Folke Abenius tillträdde som operachef för Stora Teatern i Göteborg 1971 anställde han Elisabeth Erikson, Marie-Louise Hasselgren, Gösta Winbergh och Hans Josefsson. Efter en säsong ville Hans förkovra sig mer genom att flytta till Italien för att få vidareutbildning. Då sade Abenius upp kontraktet.

Det var på inrådan av Enzo Florimo och dennes italienska kontakter som Hans hamnade vid Musikkonservatoriet i Pesaro och senare på La Scalas operaskola. Hur det gick kan läsas ingående i boken, inte minst kring några uppsättningar på italienska scener.

Vid hemkomsten återanställdes han på Storan. Ett kapitel handlar om tiden där. Tyvärr lite väl rapsodiskt. Självt såg jag redan som tonåring Hans Josefsson i en mängd uppsättningar. Vi får tyvärr inte reda på hur han närmade sig en roll eller vilka regissörer eller dirigenter som har betytt mycket för honom.

Femte kapitlet belyser megasuccén med Tage Danielssons och Lars Johan Werles *Animalen*, där Hans gjorde Billy Benson. Det blev gästspel i Bergen, Stockholm och Wiesbaden. Tidigare hade Hans gjort Ferdinand i Werles *Tintomara* och det blev en stor triumf i London när göteborgsensiblen gästspelade på Sadler's Wells (ENO). Inte heller i det här kapitlet lyckas han på något djupare sätt förklara vad som var det unika

med operaensemblen på Storan.

Hans Josefsson följde med vid flytten till Göteborgsoperan och gjorde där en mängd roller. Här får man inte heller någon djupare förståelse för hur det är att vara operasångare.

Efter pensioneringen år 2000 utsågs han till kontaktperson gentemot det västsvenska näringslivet, vilket ledde till att sponsorer varje säsong bjöds in till en festkväll. Och Hans Josefsson lyckades i sitt uppdrag att dra in mycket sponsorintäkter åt Göteborgsoperan.

Så titeln på boken *Operasångaren* är lite missvisande då det stora kapitlet tar upp Hans Josefssons stora publika genombrott när han gjorde Ernst Rolf i tre hyllade filmer plus en scenföreställning. Genom filmerna blev han omgående igenkänd för en större svensk och norsk publik. Här går han in på djupet om hur man går in under skinnet och gestaltar en annan person. Inte minst vedermödorna när han som Rolf skulle spela in scenen där revykungen i ett självmordsförsök hoppar i det iskalla vintervattnet. (Ernst Rolf avled kort därpå av lunginflammation.)

Det riktiga bildmaterialet och det språkliga flytet gör att man rekommenderar Hans Josefssons memoarer för den hugade läsaren. Synd bara att sex namn inom operavärlden är felstavade. Det är min enda språkliga invändning. ■|| Sören Tranberg

Stora Teatern

30–31 MAJ OCH 1 JUNI

DÖDSDANSEN

MIKAEL PERSBRANDT, LENA
ENDRE OCH THOMAS HANZON

"Hela trion liksom leker fram iscensättningen." SvD

"Det är vackert att bli påmind om skådespelandets höga värde."
"Dödsdansen bubblar av skratt." DN

Boka dina annonser via vår samarbetspartner!

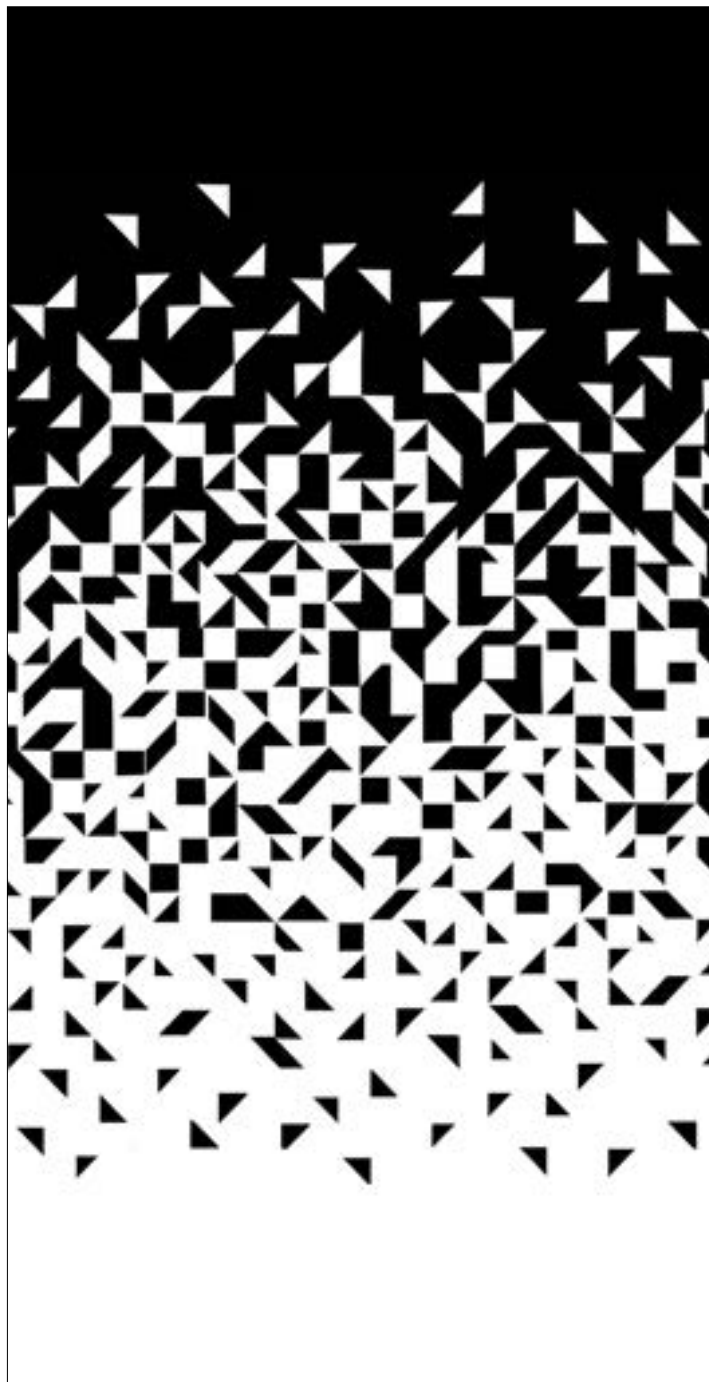
Nr 3/2025 utkommer den 25 juni och bokningsstoppet är satt till den 29 maj.

Markus Wikström
markus@sb-media.se

Swartling & Bergström Media
Birger Jarlsgatan 110
114 20 Stockholm
Tel 070-090 72 52
www.sb-media.se

S&B
SWARTLING & BERGSTRÖM MEDIA

Det Fria Operakompaniet Kamraterna presenterar

SPADER DAM

Teater Galeasen 17 juni - 6 juli
Biljetter och info: kamraterna.com

KAMRATERNA
Krispig opera.

Upptäck hela säsongen 2025 och boka biljetter här!

OPERA

Don Giovanni

24/7-12/8 | Biljettpris: 480-790 kr

Låt dig förföras av Mozarts mytomspunna mästerverk i en uppsättning som tar oss tillbaka till premiären 1787.

Musikalisk ledning: Peter Spissky, Regi: Deda Christina Colonna

I rollerna: Don Giovanni - Jakob Högström, Leporello - Bernt Ola Volungholen, Donna Anna - Jessica Elevant, Donna Elvira - Helena Schuback, Don Ottavio - Guy Cutting
Zerlina - Kine Sandtrø och Masetto/Kommendören: Rocco Lia med Confidencen Opera & Music Festival Orchestra

GÄSTSPEL BOSTON EARLY MUSIC FESTIVAL

The Dragon of Wantly

20-22/8 | Biljettpris: 480-790 kr

Unikt gästspel! Verket var 1700-talets största operasuccé i England, en hejdlös fars över den Händelska operans överdåd.

KONSERTSERIEN EN CONFIDENCE

Bach på svenska

27/7 kl. 16.00 | Biljettpris: 395 kr

Riksspelman och violinist Lisa Rydberg och organisten Gunnar Idestam flätar samman barockens elegans med folkmusikens sväng.

KONSERTSERIEN EN CONFIDENCE

Cembalovirtuosen Jory Vinikour

2/8 kl. 16.00 | Biljettpris: 395 kr

En av vår tids främsta cembalister bjuder in till en konsert med Rameaus briljans och Scarlattis nyskapande klaviatursonater.

CONFIDENCEN YOUNG ARTIST PROGRAM

Barockens operapärlor

16/8 kl. 16.00 | Biljettpris: 350 kr

Sjungande stjärnskott ur Confidencen Young Artist Program i arior av Vivaldi, Telemann och Händel, under ledning av Peter Spissky.

GÄSTSPEL FRÅN HONGKONG

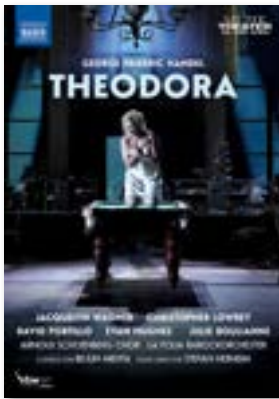
Orfeo ed Euridice

26-27/9 KL. 19.30 | Biljettpris: 350-690 kr

En nyskapande tolkning av Glucks opera från 1762 där konstnärliga traditioner från öst och väst möts.

Ulriksdals slottsteater Confidencen, Slottsallén 3, Solna
www.confidencen.se

SETT & HÖRT

HÄNDEL: THEODORA

Wagner, Lowrey, Portillo, Hughes, Boulianne.

Regi: Stefan Herheim

Scenografi: Silke Bauer
Arnold Schoenberg Chor, La Folia Barockorchester/Mehta

Naxos 2.110776 [1 DVD]

Distr: Naxos

Theodora var enligt legenden en kristen martyr som under det senromerska riket vägrade att rikta sina hyllningar till romerska gudar. Hotad med att inte bara fängslas, utan utnyttjas sexuellt, får hon bistånd av Didymus, nyligen omvänd, och som byter kläder med henne för att ge henne möjlighet att fly. Men hon längtar döden och himmelriket och efter den förhållandevis stillsamma men bestämda kampen mellan romerska legionärer och de kristna blir de båda avrättade.

Den franske dramatikern Corneille skrev en pjäs om historien, *Théodore, vierge et martyre*, uppförd 1646. Den blev inte någon framgång, vilket heller inte **Händels** oratorium 1750 blev. Detta berodde nog delvis på den strax innan premiären inträffade jordbävningen som fick flera i London, inte minst Händels mecenater, att fly staden. En del har också spekulerat i om publiken kände sig främmande inför en kristen historia som inte var hämtad från Bibeln, som de var vana vid från kompositörens tidigare oratorier.

I modern tid har det blivit vanligt att iscensätta Händels oratorier och behandla dem som operor och därför dramatisera dem sceniskt. En tidig utforskare var Peter Sellars, som 1996 satte upp *Theodora* i Glyndebourne med Dawn Upshaw i titelrollen och William Christie på dirigentpulten. Tungt beväpnade soldater bland gigantiska glasskulpturer lät historien utveckla sig till att Theodora och Didymus fastspända i bäddar avrättades med giftinjektioner. Uppsättningen finns på både cd och dvd och är nog så se- och hörvärd.

Det verkar svårt att undvika militärer när historien ska gestaltas sceniskt. På Théâtre des Champs-Élysées 2015

HÄNDEL: THEODORA

Alder, Mead, Stéphany, Jackson, Plachetka.

Arcangelo/Cohen

Alpha 1025 [3 CD]

Distr: Naxos

regisserade Stephen Langridge och William Christie dirigerade än en gång verket. Det var en visuellt elegant uppsättning och en regi där uniformerade och beväpnade soldater ställdes mot kristna civila. En aning övertydlig var likväl uppsättningen, pistoler byttes mot biblar, bokstavligen. Saken är den att kören blev agerande, medan den i Händels partitur och **Thomas Morells** libretto är kommenterande. Detta kräver varsamhet med körregin.

Stefan Herheims Theater an der Wien-uppsättning från Wiens MuseumsQuartier 2024 lyckas rensa allt vad militärer heter från scenen. I stället har han flyttat in det välkända Café Central på scenen. Inte nog med att namnet passar verket, dess välvda kupoltak gör att både det jordiska och (förväntade) himmelska syns på scenen hela tiden. Bak i fonden genom fönster och entrédörren skymtar projektioner av Herrengasse (där det verkliga Café Central ligger). Det ger ett djup och realism åt spelet. På Café Central finns gäster av allehanda slag – ett tvärsnitt av den wienska befolkningen måhända, inklusive sybaritiskt lagda turister – med serveringspersonal som bär runt brickor med bubbel och fullt ätbara bakverk.

Det är en vacker och vartefter en storslagen uppsättning med eleganta och smidiga scenövergångar. Handlingen får utveckla sig långsamt, lite som att den följer Septimus, den i librettot tveksamme soldaten som med tiden bistår Didymus med att befria Theodora. (Inom parentes är det nästan förvånande hur alla tre nämnda scenuppsättningar låter de kristna klä sig i vitt, visserligen en traditionell färg och tydlig symbol, men just däri tycks konventionen stark.)

Herheim låter alltså materialismen ersätta militären, emellanåt konkret, som när en gäst klär av sig sina juveler och pälsverk frälst av Theodoras innerliga längtan. Musiken skiljer sig från Händels övriga oratorier, här finns inga muntra Hallelujakörer, snarare uttrycker både orkestermusikerna och framför allt Theodoras och Didymus partier en framtida lycka, som om det rör ett känslotillstånd som definitionsmässigt inte kan uttryckas på jorden utan bara anas.

Solisterna är vokalt och sceniskt utmärkta. De exakta rörelser som vartefter rör sig från den materiella världen till den sfäriska hindrar inte **Jacquelyn Wagner** att i titelrollen göra en imponerande insats. Med styrka och känsla växer hon vokalt parallellt med sin stilla förtvivlan.

Countertenoren **Christopher Lowrey** (Didymus) har en vacker röst där de många linjerna flyter smidigt, liksom **Julie Bouliannes** mezzosopran ger Irene (Theodoras förtrogna) karaktär. Septimus har en elegant och övertygande tenor i **David Portillo** och Valens, Guvernören, eller här Hovmästaren, porträtteras med pondus av **Evan Hughes**.

Herheims uppsättning leds av **Bejun Mehta** med stor uppmärksamhet gentemot solisterna (han är ju själv både countertenor och röstpedagog), men som i här nämnda övriga inspelningar är orkesterklangen aningen dramatisk, naturligtvis för att låta oratoriegenren närma sig operagenren.

Detta är ingen kritik, men orkestern Arcangelo under **David Cohen** i cd-inspelningen har en böjligare och mer sammanhållen klang som är mer i stil med själva verket. Även här är solisterna av hög klass. **Tim Meads** bomullsmjuka countertenor som Didymus, **Louise Alders** varma sopran som Theodora matchar den innerliga mezzostämman hos **Anna Stéphans** Irene. **Adam Plachetkas** Valens är kanske inte lika kraftfull som Evan Hughes men gifter sig således bättre med klangidealet i inspelningen. Till detta ideal fogar sig **Stuart Jacksons** sammanhållna tenor som Septimus.

Sammanfattningsvis är detta två utmärkta inspelningar som musikaliskt kompletterar varandra. ■ Claes Wahlin

MASSENET: HÉRODIADE

Car, Margaine, Polenzani, Dupuis, Mimica, Murphy, Miller, Cilluffo, Jo. Orchestra and Chorus of the Deutsche Oper Berlin/Mazzola

Naxos 8.660540-41 [2 CD]

Distr: Naxos

Richard Strauss kan väl inte få ha musikdramatisk ensamrätt på den bibliska historien om Salome, hennes mor och Johannes döparen? Flera tonsatte den före honom; först ut var Alessandro Stradella 1675 vars oratorium *San Giovanni Battista* (Johannes döparen) fick sin sceniska urpremiär exakt 300 år senare i Vadstena under titeln *Salome*. **Jules Massenets** opera *Hérodiade* uruppfördes i Bryssel 1881, alltså 24 år före Strauss succès de scandale 1905. Anledningen till att det inte blev stora operan i Paris lär vara densamma som för Saint-Saëns *Simson* och *Delila* några år tidigare: det gick inte an att blanda kristen religion och ohöjd erotik på detta sätt i det katolska Frankrike.

De tre *Salome*-verken har alla samma fyra huvudpersoner – hos Stradella och Massenet är de i princip fördelade på samma röstfack – Salome (sopran), Herodias (mezzo/lägre sopran), Johannes (kastrat/countertenor i Vadstena, tenor hos Massenet) samt Herodes (basbaryton). Strauss svängde på de manliga röstfacken och lät Herodes bli karaktärstenor och Johannes basbaryton. Medan Strauss utgår från Oscar Wildes dekadenta fin de siècle-historia med Salome som tonårig manssluckerska byggde Massenet librettisterna stycket på ingen mindre än Gustave Flaubert och dennes novell *Hérodiade* från 1877. Mer la belle époque än fin de siècle, alltså. För att inte tala om de enorma skillnaderna i tonspråket mellan Massenet och Strauss.

Flaubert gör större avsteg än Wilde från Bibelns Markus-evangelium: som titeln antyder är Herodias än mer central. Och en röd tråd är att hon är på jakt efter sin försvunna dotter. Hon har först ingen aning om att "den där slampan" som slår sina lovar kring Johannes är just den hon söker. Johannes besvarar helt öppet Salomes kärlek, lika öppet som Herodes

uppvaktar Salome. Inför slutscenen har Herodias blivit varse sanningen om sin dotter. Då hon låtit hugga huvudet av Johannes rusar Salome emot henne med draget svärd. Herodias ropar då "Nåd! Jag är din mor", varpå Salome i stället vänder svärdet mot sig själv.

Massenet kräver alltid ohyggligt mycket av sina sångare; hans huvudroller brukar vara svåra att rollbesätta och kräver ofta hög internationell klass. Skälet är att de är dramatiska och lyriska på samma gång – tessituran är mycket hög samtidigt som de kräver stor röststyrka för att gå igenom orkestern. Lyriska röster har ju normalt lättare för höjden, men saknar då kraften att gå igenom orkestern. Men är rösten för tung och dramatisk riskerar den att inte klara höjden. Tröttande för bägge lägren, alltså.

I Naxos liveinspelning från ett konsertant framförande på Deutsche Oper i Berlin 2023, gäller det förstnämnda: alla fyra är för lyriska och saknar kraften. Mest påtagligt gäller det herrarna: Den kanadensiske barytonen **Etienne Dupuis** Herodes låter som en Barberar-Figaro eller lat tenor som har hamnat på villovägar, medan tenoren **Matthew Polenzani** – det enda riktigt kända namnet på inspelningen – snarare låter som en Mozart- eller Rossinitenor. Bäst lyckas den franska mezzon **Clémentine Margaine** som Herodias, även om hon liksom de andra ibland tvingas gå på fälgarna. Men hos henne finns kraft, personlig timbre och explosiv attack. Australiensiskan **Nicole Car** imponerar alltmer genom de fyra akterna som Salome, men operans verkliga showstopper, arian "Il est doux, il est bon", som kommer bara några minuter in i verket, har jag sannerligen hört vackrare och mer sensuellt sjungen.

År 1994 kom en enorm boom för detta verk som fick en rejäl revival: Sony gav ut en liveinspelning från San Francisco-

operan med Fleming, Zajick, Domingo och Pons under Gergiev. Samma år klev dirigenten Michel Plasson in i en skivstudio tillsammans med Studer, Denize, Heppner och Hampson. Resultatet gavs ut på EMI.

Året därpå fick *Hérodiade* sin premiär på Wiener Staatsoper med Nancy Gustafson, Baltsa, Domingo och Pons under Marcello Viotti. Där spelades den 31 gånger ända fram till 2003. Två år dessförinnan bestämde sig RCA för att ge ut en inspelning från Wienpremiären. Den recenserade jag i dåvarande MusikDramatik.

Jag äger alla inspelningar och det säger sig själv att denna Naxos-upptagning från Berlin med dirigenten **Enrique Mazzola** kommer långt efter allihop. Men jag vill ändå slå ett slag för verket. Den som tror att Massenet bara är parfymerade slingor och kvalmig erotik, bör lyssna på *Hérodiade*. Hans lokalkolorit i orkestreringen är som alltid oerhört skicklig och även om hans sångpartier är krävande, så är de tacksamma för dem som har gåvan. Skickligt presenterar han redan i uvertyren de två musikaliska huvudteman som går igenom operan: det första, vekare, skildrar Salomes kärlek till Johannes medan det andra, som först bara antyds, pekar på Herodias problematiska relation till Salome som sökande efter sin dotter. Det exploderar i tredje aktens final med breda, melodiösa fraser som upprepas. Detta är mitt favoritställe i verket och alla som liksom jag älskar S:t Sulpice-scenen ur hans *Manon* förstår precis vad jag talar om. ■■ Göran Gademan

OPÖ

Werther
Jules Massenet

REGI: JENNIFER MACPHERSON
CLIFFORD LEWIS - SUSANNA REUTER
SANDRA BENDRIK - MIKAEL HORNED

spelas 3-6 juli 2025

OPERA PÅ ÖSTERBYBRUK – ROSLAGENS SOMMAROPERA
OFÖRGLÖMLIG OPERAUPPLEVELSE I UNIK KULTURARVSMILJÖ
WWW.OSTERBYOPERA.COM

KULTUR
BILJETTER

ÖSTHAMMARS
KOMMUN
- ÖF NR 47 RINGÅN

KULTURRÅDET

Bilda

CG Beck-Friis
STIFTELSE

ÅLAND
OPERA
FESTIVAL
2025

W.A. MOZART

TROLLEFLÖJTEN

KASTELHOLMS SLOTT

8-10. AUGUSTI

WWW.OPERA.AX

KONST
SAMFUNDET

Svenska
kulturonden

**CONFIDENCEN,
ULRIKSDALS SLOTTSTEATER**
confidencen.se
info@confidencen.se
nortic.se / Bilj.tfn: 08-85 60 10

Mozart **Don Giovanni**: 24 premiär, 26, 28, 30/7, 1, 3, 5, 7, 9, 10, 12/8.

**DROTTNINGHOLMS
SLOTTSTEATER**
dtm.se
BiljettDirekt, tfn: 0455-61 97 03

Telemann **Orpheus**: 2 premiär, 4, 6, 8, 10, 12, 13, 16/8.

LÄCKÖ SLOTT
lackoslott.se / info@lackoslott.se
Bilj.tfn: 0510-48 46 60

Offenbach **Fantasio**: 11 Sverigepremiär, 15, 16, 18, 19, 22, 23, 25, 26, 29, 30/7, 1, 2/8.

OPERA PÅ SKÄRET
operapaskaret.se
biljetter@operapaskaret.se
Bilj.tfn: 0510-48 46 60

Puccini **Turandot**: 26 och 27/7 premiärer, 2, 3, 7, 9, 10, 14, 16, 17, 21, 23, 24/8.

VADSTENA-AKADEMIEN
Vadstena-akademien.org
Bilj.tfn: 0455-61 97 00

Mancia **Alessandro in Susa**: 24 premiär, 27, 28, 30, 31/7, 3, 4, 6, 8, 9, 11/8 (Bröllopssalen, Vadstena slott).

Hallin **Den starkare**: 24 premiär, 27, 30, 31/7, 3, 6, 8, 9/8 (Vadstena Gamla Teater).

SKÅNSKA OPERAN
skanskaoperan.se / bilj.nortic.se

Mozart **Figaros bröllop**: 5 premiär, 6, 8/7 (Bäckaskogs slott, Fjälkinge), 11, 12/7, (Bosjö kloster, Höör), 15, 16, 19, 20, 22, 23/7 (Krapperrups musikhall, Nyhamns-läge), 26, 27/7 (Ystads Teater), 29, 30/7 (Kalmar slott), 2, 3/8 (Hovdala slott, Hässleholm), 5, 6/8 (Jordberga Gods, Klagstorp), 9, 10/8 (Torups slott, Bara), 13, 14/8 (Borgeby slott, Lomma).

OPERA PÅ ÖSTERBYBRUK
osterbybruk.com
Bilj.tfn: 076-765 06 60

Massenet **Werther**: 3 premiär, 5, 6/7.

VATTNÄS KONSERTLADA
konsertlada.se
Bilj.tfn: 0248-70 72 00

Monteverdi **Poppes kröning**: 11 premiär, 13, 15, 17, 19/7.

KALENDER NR 2 2025

KUNGLIGA OPERAN
operan.se / Bilj. tfn: 08-791 44 00

Puccini **La bohème**: 26, 29/4, 3, 5/5.

Mozart **Figaros bröllop**: 9, 14, 17, 21/5.

Rossini **Barberaren i Sevilla**: 2, 7, 10, 13, 16, 19, 22, 26, 29, 31/5, 4, 7, 10, 13/6.

GÖTEBORGSOPERAN
opera.se / Bilj. tfn: 031-13 13 00

Puccini **Madame Butterfly**: 26/4, 3, 6, 16, 18, 20, 22, 24/5.

Mozart **Teaterdirektören** och Tjajkovskij **Jolanta**: 4 premiär, 11, 14, 17, 23, 25/5.

MALMÖ OPERA
malmoopera.se / Bilj. tfn: 040-20 85 00

Menotti **Mediet**: Turné t.o.m. 9/5. Sedan spelas uppsättningen på Verkstan: 14, 16, 18, 20, 22, 24/5.

Puccini **La bohème**: 26/4, 4, 14, 17, 25, 28/5, 1/6.

**Folkets Hus
och Parker**

OPERA LIVE

17/5 Salome

Strauss. D: Nézet-Séguin. van den Heever, Siegel, DeYoung, Mattei. Live från Metropolitan, New York.

31/5 Barberaren i Sevilla

Rossini. D: Sagripanti. Akhmetshina, Swanson, Zhiliovsky, Kálmán. Live från Metropolitan, New York.

sv^{erige}SRradio

För operautsändningar:
www.sverigesradio.se Opera i P2.
Eller: tidskriftenopera.se (kalender).

**OPERA NR 3/2025
KOMMER ENBART ATT
PRODUCERAS DIGITALT**

Gustav Asplund minneskonsert

Söndag 18/5 kl.16.00 i **Ansgarskyrkan** på Lidingö
Gustavs kompositioner och översättningar.
Stockholm Opera Ensemble med vänner

Sånger på scen – opera, operett, musikal

Söndag 8/6 kl.16.00 **Cassels Konserthus** i Grängesberg
Maria Fontosh, sopran, Britta Blavier, mezzo, Anders Håkansson, tenor,
Michael Schmidberger, bas och Samuel Skönberg vid flygeln

På Vita Hästen – ett lustspel

Operett i konstnärlig förening med opera och musikal
Lördag 24/5 kl. 19.00 **Stallbacken Kultur**, Edsvik, Sollentuna
Torsdag 12/6 kl. 18.00 **Bakfickan**, ABF-huset, Sveav. 41, Stockholm

Josepha - Britta Blavier, Leopold - Anders Håkansson
Siedler - Torbjörn Pettersson, Piano Carina E.Nilsson

Info och biljetter: www.musikthalia.se

Varmt välkomna!

Stockholm Opera Ensemble

I samarbete med ABF, Bilda och VisitDalarna. Föreställningen formad med stöd av Kulturrådet

Opéra comique av Jacques Offenbach
Kritisk utgåva av Jean Christophe-Keck - Boosey & Hawkes - Bote & Bock
Premiär 11 juli kl. 20.00
på Läckö slotts stora borggård
Spelas därefter varje tis, ons, fre, lör t.o.m. 2 augusti
Köp dina biljetter på www.lackoslott.se

OPERATIDSKRIFTEN

ANNONSÖRER I DETTA NUMMER

Confidencen, Ulriksdals slottsteater
Dala-Floda Operafest
Drottningholms Slottsteater
GöteborgsOperan
Kamraterna
Kungliga Musikaliska Akademien
Kungliga Operan
Kungliga Slottet
Julius Production AB
MusikThalia
NorrlandsOperan
Stiftelsen Opera på Österbybruk
Stiftelsen Läckö Slott
Stiftelsen Vattnäs Konsertlada
Stora Teatern
Vadstena-Akademien
Ålands Opera Festival

Trots att Frun är gammal har hon lärt sig att hantera diverse appar i sin mobiltelefon. Den senaste är faktiskt Tidskriften OPERAs – sedan hon väl förstått att hon utöver sin ordinarie pappersprenumeration kan få den digitalt helt gratis. Nästan varje dag är hon inne och herregud vad hon känner sig uppdaterad! Hon läser om vilka som fått priser och stipendier, vilka som har dött, vad något visst operahus ska spela nästa säsong och inte minst alla recensioner direkt efter respektive premiär. Jösses, vad hon stajlar inför sina väninnor: ”Hänger ni inte med? Jo, ni förstår att ...”

Sist läste hon att Folkoperan äntligen fått en ny ordinarie vd, **Jan Alexandersson**. Eller nygammal, för han var tydligen t.f. vd och tillika teaterns ekonomichef. Det fick henne att tänka på de senaste årens operachefsutnämningar, alltså de konstnärliga cheferna. Frun funderar över att det ofta är samma namn, bara att de flyttar på sig från institution till institution. **Kjell Englund** gick från Norrlandsoperan till Wermland Opera. **Tobias Theorell** gick från Folkoperan till Kungliga Operan. Och på Folkoperan tog **Linus Fellbom** över den institution som hans far Claes en gång var med att grunda.

Men sedan tänkte Frun att det där knappast är något nytt fenomen. Hon minns när **Folke Abenius** gick som operachef från Stora Teatern i Göteborg till Kungliga Operan. På Storan tog **Eskil Hemberg** över.

Han blev sedermera också operachef i Stockholm. Men rekordet måste nog herrar **Arnold Östman** och **Per-Erik Öhrn** inneha. Östman var i tur och ordning konstnärlig ledare för Vadstena-Akademien, Norrlandsoperan och Drottningholmsteatern. Exakt samma poster hade sedan Per-Erik Öhrn.

Men alla dessa är ju män, tänker Frun. Finns det inga kvinnor som har gjort samma resor? Nej, inte inom operasvängen, konstaterar hon. Det närmsta hon kan komma är **Birgitta Svendén** och **Lise-Lotte Axelsson**, som bägge varit rektorer vid Operahögskolan i Stockholm. Först ut var Svendén, som sedan blev både operachef och vd vid Gustaf Adolfs torg. Hon efterträddes på Operahögskolan av Axelsson, som efter ett par år blev operachef för Göteborgsoperan. Näväl, tänker Frun, vi får förhoppningsvis se ännu mer av sådan kvinno-kraft framöver. :||

TIDSKRIFTEN OPERA SOM TALTIDNING

Vi vill att så många som möjligt ska kunna läsa Tidskriften OPERA. Därför breddar vi oss nu till ytterligare ett medium. För alla som har problem med att läsa tidningen, på grund av synskada, dyslexi, reumatism, afasi eller andra hinder kommer tidskriften nu i en inläst version. Om du har frågor eller vill prenumerera på Tidskriften OPERA som taltidning, kontakta chefredaktör Sören Tranberg på tel: 0709-67 58 63 eller st@tidskriftenopera.nu

Vi hoppas att nya prenumeranter anmäler sig så fort som möjligt. Då har du en ny inläst tidskrift att se fram emot!

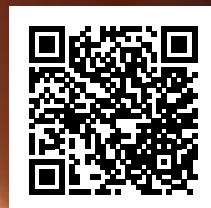
Tristan & Isolde

En opera av Richard Wagner
om den största längtan.

Premiär 25/10

Biljetter:
norrlandsoperan.se

Skanna koden och läs
mer om föreställningen

Regi: Dan Turdén
Scenografi & kostymdesign:
Kari Gravklev

No

Huvudsponsor:
 YAMAHA

4-25/5

*Teater-
direktören &*
JOLANTA

En helkväll med Mozart & Tjajkovskij.

Med sångare som Julia Sporsén, Kerstin Avemo, Adam Frandsen och Luthando Qave får vi uppleva känslan av att gå från instängdhet till att se livet slå ut i färg. Mozarts komedi regisseras av Staffan Aspegren.

Jolanta regisseras av Christian Räth.

DIRIGENT AIVIS GRETERS

SÅNGSOLISTER, GÖTEBORGSOPERANS KÖR
GÖTEBORGSOPERANS ORKESTER

Köp biljett på opera.se
Huvudpartner Göteborgs hamn

EN DEL AV VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN

**GÖTEBORGS
OPERAN**